

Zdravstveni turizam u Republici Hrvatskoj

Gjevelekaj, Gabriella

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:417403>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-10**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

GABRIELLA GJEVELEKAJ

**ZDRAVSTVENI TURIZAM U REPUBLICI
HRVATSKOJ**

Diplomski rad

Pula, 2024.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
«Dr. Mijo Mirković»

GABRIELLA GJEVELEKAJ

ZDRAVSTVENI TURIZAM U REPUBLICI
HRVATSKOJ

Diplomski rad

JMBAG: 0303081176 redovita studentica

Studijski smjer: Turizam i razvoj

Predmet: Selektivni turizam

Znanstveno područje: Društvena znanost

Znanstveno polje: Ekonomija

Znanstvena grana: Turizam i trgovina

Mentor: doc.dr.sc. Aljoša Vitasović

Pula, travanj 2024.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana __Gabriella Gjevelekaj____, kandidatkinja za magistru poslovne ekonomije, smjera __Turizam i razvoj____ ovime izjavljujem da je ovaj Diplomski rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Diplomskog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Studentica

U Puli, __srpanj_, _2024._ godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, __Gabriella Gjevelekaj__ dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj diplomski rad pod nazivom *“Zdravstveni turizam u Republici Hrvatskoj”* koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _srpanj, _2024. _godine

Potpis

SADRŽAJ

1. UVOD	7
2. POJMOVNO ODREĐENJE ZDRAVSTVENOG TURIZMA	9
2.1. Definicija zdravstvenog turizma	9
2.2 Zdravstveni turizam kao selektivni oblik turizma	11
2.3. Zdravstvena funkcija turizma.....	13
3. RAZVOJ ZDRAVSTVENOG TURIZMA	16
3.1. Razvoj zdravstvenog turizma kroz povijest	16
3.2. Suvremeni tržišni trendovi u zdravstvenom turizmu.....	19
3.3. Ključni faktori uspjeha u zdravstvenom turizmu	20
3.4. SWOT analiza zdravstvenog turizma u Hrvatskoj	23
3.5. Prednosti i nedostaci zdravstvenog turizma	26
3.6. Plan razvoja zdravstvenog turizma u Republici Hrvatskoj	27
4. VRSTE I OBILJEŽJA ZDRAVSTVENOG TURIZMA	30
4.1. Wellness turizam	30
4.2. Lječilišni turizam	33
4.3. Medicinski turizam	34
4.4. Dentalni turizam.....	36
5. PROFIL KORISNIKA ZDRAVSTVENOG TURIZMA	38
5.1. Demografski podaci.....	39
5.2. Motivi dolaska	40
6. ZDRAVSTVENI TURIZAM U REPUBLICI HRVATSKOJ	42
6.1. Pravno uređivanje odnosa u organizaciji i provedbi zdravstvenog turizma	43
6.1.1. Pravilnik o zdravstvenom turizmu u RH.....	45
6.2. Prirodni ljekoviti činitelji u zdravstvenom turizmu Hrvatske.....	47
6.3. Ponuda zdravstvenog turizma u Republici Hrvatskoj.....	50
6.3.1. Specijalna bolnica Naftalan u Ivanić Gradu	51
6.3.2. <i>Thalasso Wellness Centra Opatija</i>	54
6.3.3. Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju – Toplice Lipik	57
6.3.4. Terme Sveti Martin.....	60
7. ZAKLJUČAK	62
POPIS LITERATURE	64

POPIS TABLICA.....	68
POPIS SLIKA.....	69
SAŽETAK.....	70
SUMMARY.....	71

1. UVOD

U ovome se diplomskom radu istražuje zdravstveni turizam u Republici Hrvatskoj. Prati se povijest razvoja ovog selektivnog oblika turizma koji polako raste i razvija se te postaje jedan od glavnih motiva za odlazak na putovanja. Poboljšanje i očuvanje zdravlja na psihofizičkoj i emocionalnoj razini jedni su od ciljeva zdravstvenog turizma.

Predmet diplomskog rada je istraživanje i analiza zdravstvenog turizma Republike Hrvatske i svih posebnih oblika zdravstvenog turizma. Istražuju se razne mogućnosti razvoja i analizira se trenutno stanje. Osim što se analiziraju wellness turizam, lječilišni turizam, medicinski turizam i dentalni turizam, definiraju se i osnovni pojmovi i prirodni ljekoviti činitelji čija upotreba unapređuje zdravstveno stanje. Također se spominju i pravni aspekti zdravstvenog turizma te ponuda usluga i sadržaja zdravstvenog turizma u Republici Hrvatskoj.

Cilj rada je, pomoću metode opisivanja i analize, istražiti i objasniti benefite koje zdravstveni turizam donosi destinaciji. Metode dedukcije i indukcije koristiti će se pri donošenju zaključaka i tvrdnji.

Svrha završnog rada je spoznati potrebu razvoja zdravstvenog turizma te pozitivne učinke koje zdravstveni turizam donosi samim korisnicima usluga i cjelokupnoj zajednici.

Ovaj oblik turizma predstavlja kompleksan turistički proizvod koji na svjetskoj razini pokazuje iznadprosječne godišnje stope rasta i obuhvaća veliki broj specijaliziranih sadržaja i usluga koje se nude na putovanjima motiviranim potrebom za unaprjeđenjem zdravlja i poboljšanjem kvalitete života.¹ Zdravstveni turizam jest pružanje zdravstvenih usluga – dijagnostičkih i terapijskih postupaka, zdravstvene njege te postupaka medicinske rehabilitacije uz pružanje ugostiteljskih usluga i/ili usluga u turizmu.²

Diplomski rad se sastoji od sedam glavnih poglavlja, u uvodnom se djelu čitatelj upoznaje s predmetom, ciljem i svrhom istraživanja te se opisuju pravci narednih poglavlja. U sljedećem se poglavlju definiraju osnovni pojmovi, dok je u trećem poglavlju prikazan

¹ Akcijski plan razvoja zdravstvenog turizma, Ministarstvo turizma, Zagreb, 2014., str. 3

² Ministarstvo zdravstva- <https://zdravlje.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1297/zdravstveni-turizam/1343>

povijesni razvoj zdravstvenog turizma te analiza prednosti i nedostataka ovog selektivnog oblika turizma i budući trendovi. Četvrto poglavlje definira vrste zdravstvenog turizma i njihova obilježja dok su u petom poglavlju prikazani glavni motivi i obilježja korisnika tih posebnih vrsta. Predzadnje poglavlje govori o pravnim odnosima u organizaciji i provedbi zdravstvenog turizma te o prirodnim ljekovitim činiteljima kojima obiluje RH i samoj ponudi usluga i sadržaja u Hrvatskoj. U zaključku rada se potiče na daljnje razvijanje zdravstvenog turizma zbog svih pozitivnih benefita koje donosi.

2. POJMOVNO ODREĐENJE ZDRAVSTVENOG TURIZMA

Općenito se zdravstveni turizam smatra jednim od najbrže rastućih trendova turističke potražnje, ali zbog terminoloških nejasnoća ovog pojma javlja se potreba za preciznijom definicijom zdravstvenog turizma. U sljedećim podpoglavljima, zdravstveni turizam je prikazan kao složeni turistički proizvod koji obuhvaća široku ponudu specijaliziranih usluga i sadržaja na putovanjima koja su motivirana potrebom za poboljšanjem kvalitete života i unapređenjem zdravlja.

2.1. Definicija zdravstvenog turizma

Posebna grana turističke djelatnosti je upravo zdravstveni turizam u kojemu se naglasak stavlja na stručno i kontrolirano korištenje prirodnih ljekovitih činitelja, postupaka fizikalne medicine, medicinski programiranog aktivnog odmora, ali i drugih aktivnosti koje pridonose fizičkom i psihičkom zdravlju za vrijeme odmora i oporavka.³

Upravo je zdravstveni turizam jedan je od najstarijih oblika turizma. Neke od usluga, poput tajlandske masaže, ajurvede, akupunktura i sl., nude se i danas. Zdravstveni turizam može obuhvatiti širok spektar usluga, uključujući tradicionalnu medicinu, alternativne terapije, wellness programe, dentalne usluge, medicinski wellness, rehabilitaciju nakon ozljeda ili operacije, estetsku kirurgiju i druge medicinske tretmane. Osim primanja medicinskih usluga, ovaj oblik turizam često uključuje i turističke aktivnosti poput posjeta lokalnim atrakcijama, uživanja u kulturnim sadržajima, upoznavanja s lokalnom kuhinjom i otkrivanja prirodnih ljepota destinacije.

Može se odvijati u različitim vrstama smještaja, uključujući hotele, wellness centre, klinike, lječilišta ili privatne apartmane, te obično uključuje suradnju između medicinskih ustanova, turističkih agencija, osiguravajućih društava i drugih dionika u turističkoj industriji.

³ G. Ivanišević Zdravstveni turizam u Hrvatskoj- Knjiga izlaganja na znanstvenom skupu Veli Lošinj, 7.-9. rujna 2001., Zagreb, Akademija medicinskih znanosti Hrvatske, 2001., str. 55

Ovaj oblik turizma ima za cilj pružiti pacijentima visokokvalitetne medicinske usluge, sigurno i udobno okruženje te cjelovito iskustvo koje obećava oporavak, dobrobit i zadovoljstvo gostiju.

Zdravstveni turizam zapravo obuhvaća i druge selektivne oblike turizma za koje su unaprijeđenje i očuvanje zdravlja samo neki od niza turističkih potreba. Zbog toga je potrebno pobliže definirati pojam zdravstvenog turizma. Ovaj oblik turizma ima sljedeća obilježja:

- suvremeni oblik zdravstvene zaštite,
- promjena mjesta stalnog boravka,
- provođenje u klimatskim mjestima,
- prevencija, rehabilitacija i liječenje,
- primjena prirodnih ljekovitih faktora, ostale potrebne terapije (fizioterapija, kineziterapija, a ponegdje, u novije vrijeme fitoterapija s drugim sadržajima prirodne i „alternativne“ medicine), rekreacijskih aktivnosti i posebnih programa,
- medicinski nadzor i
- komplementarne usluge- lagodan boravak.⁴

U zdravstvenom turizmu, kako bi se zadovoljile sve potrebe turista, potrebno je da se raspolaže resursima kao što su:

- prirodni ljekoviti faktori (ljekovite vode, ljekovita blata, ljekovita nafta, zdrava klima, more),
- medicinska infrastruktura (dijagnostika, terapija, nadzor),
- ugostiteljska infrastruktura (smještaj, prehrana, zabava),
- sportsko- rekreacijska infrastruktura,
- organiziranost,
- kadrovi,
- tradicija,
- dobra tržišna pozicija,

⁴ Kaspar C. From traditional Spa Tourism to Modern Forms of Health Tourism, Aiest, vol. 30. st. Gallen, 1989., str.15.-19.

- sustav zdravstvenog osiguranja i
- zaokružena, uravnotežena te komunalno i servisno dobro opremljena i dobro prometno povezana destinacija s komplementarnom ponudom.⁵

Ključni elementi zdravstvenog turizma uključuju visoku kvalitetu medicinskih usluga, stručno medicinsko osoblje, suvremenu medicinsku opremu, udobne smještajne i hotelske objekte te cjelokupno iskustvo koje nadmašuje samo medicinske potrebe pacijenata. Osim toga, zdravstveni turizam često uključuje i kulturne, rekreativne i turističke aktivnosti koje upotpunjuju iskustvo putovanja.

Ovaj oblik turizma ima globalni karakter jer turisti putuju iz različitih dijelova svijeta u potrazi za određenim medicinskim tretmanima ili wellness programima koji su dostupni u drugim zemljama. Također, zdravstveni turizam često ima značajan utjecaj na gospodarstvo zemalja koje nude medicinske usluge, stvarajući nove poslovne prilike, potičući rast turizma i zapošljavanja te poboljšavajući infrastrukturu i kvalitetu zdravstvene skrbi.

2.2 Zdravstveni turizam kao selektivni oblik turizma

Pod pojmom turizam specijalnih interesa (selektivni oblici turizma, specifični oblici turizma, selektivne turističke vrste) podrazumijevaju se oni oblici turizma koji su usmjereni na aktivnosti koje privlače manji broj pasioniranih posjetitelja, a to mogu biti različiti hobiji ili aktivnosti u kojima uživa malo broj učesnika.⁶ Različiti turistički potencijali utječu na jedinstvenost ponude za svaku destinaciju, što znači da se različite vrste turizma tamo mogu razvijati na različite načine, čineći ih posebnima, jedinstvenima, alternativnima ili selektivnima .

Selektivni oblici turizma se dijele prema motivaciji na :

- rekreativni turizam (rekreativni turizam u bližim ili dalekim destinacijama,

⁵ Hitrec, T. (1996). Zdravstveni turizam - pojmovni i koncepcijski okvir. *Tourism and hospitality management*, 2 (2), str. 235. <https://doi.org/10.20867/thm>

⁶ M. Dujmović, *Kultura turizma*, Pula, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Odjel za ekonomiju i turizam "Dr. Mijo Mirković" u Puli, Odsjek za interdisciplinarnu studiju, 2014.

zdravstveni turizam),

- kulturni turizam (kulturni svjetovni turizam i religijski turizam),
- socijalni turizam (roditeljski turizam, turizam udruženja i saveza),
- sportski turizam (aktivni i pasivni sportski turizam),
- komercijalni turizam (poslovni i kongresni, turizam sajмова i izložbi),
- politički turizam (diplomatski turizam, turizam političkih manifestacija)⁷

Na taj način nastaju jedinstveni oblici zdravstvenog turizma, od kojih se svaki odlikuje kombinacijom turističkog putovanja i korištenja medicinskih usluga. Kada su postali očiti negativni učinci masovnog turizma, bio je potreban model za održivi rast turizma. Zdravstveni turizam kao selektivni oblik turizma obuhvaća putovanje pojedinaca ili grupa u druge zemlje ili regije kako bi primili specifične medicinske usluge, tretmane ili postupke koji nisu dostupni ili nisu kvalitetno dostupni u njihovoj zemlji prebivališta. Ovaj oblik turizma karakterizira selektivnost jer se temelji na specifičnim medicinskim potrebama i zahtjevima putnika te uključuje ciljano traženje određenih zdravstvenih usluga. Putnici biraju destinacije koje nude najbolje moguće medicinske tretmane za njihove potrebe, te su spremni putovati često i na velike udaljenosti kako bi pristupili vrhunskoj zdravstvenoj skrbi.

Zdravstvena motivacija, ali i zdravstvena prevencija teže ka što raznovrsnijoj ponudi usluga i sadržaja (centri medicinskog turizma, toplice, spa centri i dr.) od liječenja prirodnim ljekovitim činiteljima, balneoterapije i planinarenja, do oporavka opuštanjem i pješaćenja. U Hrvatskoj postoji velik broj centara zdravstvenog turizma, ali ta brojka bi se mogla još više povećati kad bi se iskorištavali svi prirodni ljekoviti činitelji na prave načine.

Selektivni aspekt zdravstvenog turizma proizlazi iz činjenice da putnici aktivno biraju destinaciju temeljem svojih medicinskih potreba i preferencija. To može uključiti potragu za vodećim stručnjacima u određenom medicinskom području, pristup najnovijim tehnologijama i terapijama, ili traženje specijaliziranih zdravstvenih centara ili klinika koje imaju reputaciju za visoku kvalitetu usluga.

⁷ S. Geić, Menadžment selektivnih oblika turizma, Split, Sveučilište u Splitu, 2011., str. 223.

Luksuzni wellness centri, medicinski spa hoteli, specijalizirane klinike i bolnice pružaju udobne i sigurne uvjete za boravak pacijenata tijekom njihovog liječenja i oporavka. Ovi objekti često nude dodatne sadržaje poput bazena, fitness centara, restorana sa zdravom prehranom i teretana, koji doprinose cjelokupnom doživljaju boravka pacijenata

Ključni elementi selektivnog zdravstvenog turizma uključuju specijalizirane medicinske usluge, visoku razinu stručnosti, kvalitetnu medicinsku opremu, individualizirani pristup te visoku razinu usluga. Korisnici traže specijalizirane medicinske usluge odnosno tretmane koji su prilagođeni njihovim zdravstvenim potrebama, kao što su kirurški zahvati, dijagnostički pregledi, rehabilitacijski programi ili estetski tretmani. Također, korisnici traže pristup vodećim stručnjacima i medicinskom osoblju u određenom području medicine ili specijaliziranom medicinskom centru koji ima reputaciju za izvrsnost i stručnost. Osim navedenog, korisnici očekuju individualiziranu skrb i terapije prilagođene njihovim specifičnim zdravstvenim potrebama i ciljevima, a u svemu naglasak stavljaju na kvalitetnu medicinsku opremu i visoku razinu sigurnosti jer očekuju pristup suvremenoj medicinskoj opremi i tehnologiji koja omogućuje precizne dijagnostičke postupke i učinkovit tretman, ali visoku razinu usluga i udobnosti tijekom boravka, uključujući udoban smještaj, prijevoz, prehrambene opcije i ostale potrebe.

Selektivni zdravstveni turizam može imati značajan utjecaj na destinacije koje nude medicinske usluge, pridonoseći gospodarskom razvoju, zapošljavanju i poboljšanju infrastrukture i kvalitete zdravstvene skrbi. Ovaj oblik turizma također pruža mogućnosti za međunarodnu suradnju u području zdravstva, razmjenu znanja i stručnosti te promicanje globalne medicinske prakse i inovacija.

2.3. Zdravstvena funkcija turizma

Svaka dokoličarska promjena turističke aktivnosti i uobičajene sredine više utječe na shvaćanje zdravlja suvremenog čovjeka. U današnja vremena, budi se svijest ljudi o unapređenju, poboljšanju i održavanju fizičkog i psihičkog zdravlja te sve više ljudi teži za odmorom i oporavkom. U svakoj je vrsti turističkog putovanja prisutna zdravstvena funkcija upravo zato što je medicinski dokazano da svaka promjena ljudi, klime,

ambijenta, okruženja pozitivno djeluje psihički i fizički na čovjeka. Turistička putovanja motivirana zdravstvenim razlozima, osim ekonomskih rezultata, imaju i društvene učinke na stanovništvo destinacija, jer dovode do porasta zdravstvene kulture lokalnog stanovništva.

Zdravstveni turizam može uključivati usluge kojima će spriječiti, oporaviti ili liječiti od bolesti, ali ne uključuje i fakultativne usluge. Uloga zdravstvenog turizma je različita i višestruka, a sastoji se u poboljšanju kondicije korisnika usluga jačajući tako i autoimuni sustav te pripremajući organizam za obranu od raznih bolesti i stresnih situacija.

Postoje razni čimbenici koji, za vrijeme korištenja usluga zdravstvenog turizma, utječu na zdravlje korisnika poput:

- prirodnih ljekovitih činitelja,
- dokoličarske fizičke aktivnosti,
- očuvanog okoliša,
- dokoličarske edukacije,
- zabave i
- adrenalina.

Temelj turističkog potencijala koji djelotvorno utječe na zdravstveno stanje turista i koji potiče promjenu uobičajene sredine su upravo prirodni ljekoviti činitelji. Veliku vrijednost imaju područja s planinskom i mediteranskom klimom te topli mora, aromatično raslinje, područja s mikroklimatskim uvjetima i izvori ljekovitih blata, voda, nafte, pijeska. Obično se kombiniraju dva ili više ljekovita činitelja. Na Jadranu se najčešće koriste prirodni ljekoviti činitelji voda, aromatičnog raslinja i mediteranske klime. Bitno je napomenuti da prirodni ljekoviti činitelji osim što pozitivno utječu na fizičko zdravlje, utječu pozitivno i na psihičko. Dokoličarske aktivnosti poput hodanja, šetnje, plivanja, vožnje biciklom, skijanja i dr. doprinose kvaliteti fizičkog i psihičkog zdravlja. Čisti zrak, čiste vode, čisto tlo, izostanak buke i opasnosti od elementarnih nepogoda, ekološka i biološka ravnoteža, zaštita prirodne i kulturne baštine i dr. predstavljaju područje očuvanog okoliša koje, također pozitivno utječe na fizičko i psihičko zdravlje. Pod dokoličarsku edukaciju spada upoznavanje kulturno- povijesnih i prirodno- geografskih značajki turističke destinacije,

razgledavanje muzeja i izložbi, sudjelovanje u raznim ljetnim školama i radionicama i dr. što potiče i doprinosi kvaliteti psihičkog zdravlja za sve koji sudjeluju u raznim aktivnostima. Zabava označava sudjelovanje u različitim društvenim igrama, zabavnim parkovima, zabavnim manifestacijama i dr. Svi aktivni i pasivni sudionici zabave na taj način se opuštaju, druže, zabavljaju te unapređuju psihičko zdravlje. Zdravstveni doprinosi očituju se i kroz druge vrste turizma poput ekstremnog turizma koji uključuje aktivnosti poput raftinga, alpskog penjanja, brdske vožnje biciklom, bungee jumpinga, paraglidinga, skijanja i dr.. Pojedincima trebaju upravo ovakve aktivnosti kako bi se opustili i psihički obnovili. Ekstremne aktivnosti izazivaju snažne emocije te, kod ljubitelja ekstremnih aktivnosti, uravnotežuju psihičko stanje. Takva vrste aktivnosti ne izaziva pozitivan osjećaj kod svih korisnika.

3. RAZVOJ ZDRAVSTVENOG TURIZMA

Razvoj zdravstvenog turizma predstavlja ključnu komponentu turističke industrije, koja se sve više prepoznaje i cijeni kao važan segment ekonomskog rasta i razvoja. Kroz kontinuirane investicije u infrastrukturu, edukaciju medicinskog osoblja i promociju destinacije, zdravstveni turizam postaje sve privlačniji za putnike diljem svijeta. Suvremeni trendovi, poput integracije tehnologije, personalizirane skrbi i održive prakse, doprinose daljnjem napretku ovog sektora, otvarajući nove mogućnosti za inovacije i rast.

3.1. Razvoj zdravstvenog turizma kroz povijest

Razvoj zdravstvenog turizma kroz povijest ima duboke korijene koji sežu u drevne civilizacije i kulture diljem svijeta. Ova vrsta turizma razvijala se paralelno s razvojem medicine, wellness prakse i religijskih obreda koji su bili usko povezani s fizičkim i duhovnim zdravljem.

S aspekta šire povijesne evolucije zdravstvenog turizma pa i turizma u cjelini izvjesno je da i u najstarijoj povijesti naroda koji su dosegli odgovarajuću civilizacijsku razinu, a time i određeni stupanj zdravstvene kulture, nalazimo na putovanja u svrhu rekreacije odmora i razonode koja nisu poprimila masovni karakter, ali su imala obilježja stalnosti i njima se sa zdravstveno rekreativnog aspekta pridavao odgovarajući značaj.⁸

Već u drevnim civilizacijama poput drevnog Egipta, Grčke i Rima, ljudi su putovali u određene destinacije kako bi iskoristili ljekovita svojstva termalnih izvora, mineralnih kupki i ljekovitih blata. Ovi rituali su se smatrali važnim za očuvanje zdravlja i vitalnosti. U srednjem vijeku, putovanja u hodočasnička mjesta, poput Lourdesa u Francuskoj ili Santiaga de Compostele u Španjolskoj, postala su popularna zbog svoje povezanosti s čudotvornim ozdravljenjima i duhovnom obnovom. Liječenjem su se prvotno bavili

⁸ Stanko Geić, Jakša Geić, Antonela Čmrlec, Zdravstveni turizam egzistencijalna potreba u suvremenom društvu, Split, Sveučilište u Splitu, 2010., 320 str.

Benediktinci. Služili su se vjerskim dogmama, prirodnim i klasičnim oblicima liječenja pomoću prirodnih ljekovitih resursa klime, mora, faune i flore.

Tijekom renesanse i prosvjetiteljstva u središte se stavlja čovjek i njegove potrebe. Interes za zdravstveni turizam obnovio se s obnovljenim zanimanjem za grčku i rimsku medicinu te ljekovita svojstva prirodnih izvora. Mnogi europski monarsi i plemići posjećivali su lječilišta i banje radi oporavka i rekreacije. Tada se izgradio velik broj palača i ljetnikovaca na obali što govori o razvoju zdravstvene kulture i porastu svijesti o zaštiti zdravlja i kvalitetnijem životu.

U 18. i 19. stoljeću razvoj moderne medicine i prve znanstvene studije o ljekovitim svojstvima prirodnih izvora potaknule su razvoj wellness turizma. Banje, sanatoriji i lječilišta postala su popularna odredišta za osobe koje traže oporavak od raznih bolesti ili olakšanje od stresa i umora.

Nakon druge polovice 19. stoljeća, u Europi, ali i u RH izgrađeni su raznoliki turistički hoteli i kompleksi vila te su uređeni velebni perivoji. Gotovo sve što se izgradilo u to vrijeme, danas je, u turističkom preoblikovanju prostora. Očuvani ostatci građevina iz druge polovice 19. stoljeća, sada u 21. stoljeću tvore turističku povijesnu jezgru lječilišnih turističkih destinacija.

Tijekom 20. stoljeća, zdravstveni turizam doživio je procvat, posebno u Europi i Sjevernoj Americi. Napredak u medicini, tehnologiji i komunikacijama omogućio je širenje ponude medicinskih usluga i olakšao pristup zdravstvenim destinacijama. Razvoj specijaliziranih klinika i centara, kao i prilagođeni programi za različite potrebe pacijenata, oblikovali su suvremenu sliku zdravstvenog turizma. U luksuznim lječilištima svoje vrijeme su provodili imućni ljudi. U to vrijeme, osnova lječilišnih usluga bili su upravo prirodni ljekoviti činitelji, morska i termalna voda, termo-mineralna voda i mediteranska klima. Lječilišta su osiguravala sve uvjete za unapređenje fizičkog, duhovnog i mentalnog zdravlja. Osim usluga lječilišnog turizma, korisnici su mogli uživati i u koncertima, plesu, predstavama i sl.

Nakon 2. svjetskog rata lječilišta poprimaju neka druga obilježja. Lječilišta su postala čiste zdravstvene ustanove, odnosno bolnice koje su namijenjene liječenju bolesnih.

Korištenje bivših prirodnih lječilišta prepušteno je zdravstvenom osiguranju i medicinskoj struci. Dodatni udarac moučnostima razvoja zdravstvenog turizma, zadan je 1965. godine kad je korištenje prirodnih ljekovitih činitelja, saveznim propisom bivše države, stavljeno izvan zakona, što je dovedeno do apsurdna kada se iz ljekovite termo-mineralne vode ekstrahirala toplina kojom se zagrijava pitka voda iz komunalnog vodovoda za potrebe fizikalne terapije.⁹ Danas, ali još i za vrijeme trajanja Domovinskog rata, takve se bolnice nazivaju specijalnim bolnicama za medicinsku rehabilitaciju.

Medicinski stručnjaci se nisu mogli pomiriti s napuštanjem pružanja usluga zdravim građanima i prirodnih ljekovitih činitelja pa su na temelju toga razvijali posebne projekte poput hotela "Minerva" u Varaždinskim toplicama . Hotel nije bio namijenjen za medicinsku rehabilitaciju, iako je bio potpuno opremljen za pružanje usluga fizioterapije i kineziterapije. U hotelu se mogla dobiti prava usluga zdravstvenog turizma. Međutim, pritom se javljao niz problema za daljnji razvoj zdravstvenog turizma, poglavito što je ukupni broj sljednika nekadašnjih prirodnih lječilišta bio premali u odnosu na potražnju, stoga što se nalazio u sustavu (Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje) nije mogao poticati poduzetničku djelatnost te stoga što je bio pod isključivim patronatom medicinske struke.¹⁰

Reakcija na nastalu situaciju je bila pojava ustanova zdravstvenog turizma poput vodenih parkova i wellness hotela . Motivi dolazaka u vodene parkove su zabava i sportska rekreacija, a ne odmor i oporavak. Naravno da vodeni parkovi obogaćuju turističku ponudu, ali oni ne mogu zamijeniti prave zdravstvene ustanove koje pružaju usluge zdravstvenog turizma.

U Hrvatskoj su u posljednjih desetak godina znatan doprinos teorijskom aspektu razvoja zdravstvenog turizma dali zdravstveno- turistički skupovi i rad Odbora za zdravstveni turizam i prirodne ljekovite činitelje Akademije medicinskih znanosti Hrvatske te međunarodni skupovi o zdravstvenom turizmu u Opatiji .¹¹

⁹ E. Kušen, „Zdravstveni turizam“ S. Čorak, V. Mikačić, HRVATSKI TURIZAM plavo bijelo zeleno, Zagreb, Institut za turizam, 2006. , str. 217.

¹⁰ Ibidem

¹¹ Ibidem

U 21. stoljeću, zdravstveni turizam postaje globalna industrija s destinacijama diljem svijeta koje se pozicioniraju kao centri izvrsnosti u pružanju specijaliziranih medicinskih usluga, wellness programa i estetskih tretmana. Napredak u tehnologiji, integracija digitalnih platformi i promocija zdravstvenog turizma putem interneta dodatno su ubrzali razvoj ovog sektora.

Kroz povijest, razvoj zdravstvenog turizma bio je vođen potrebama i interesima ljudi za očuvanje zdravlja, liječenje bolesti i postizanje općeg blagostanja. Danas, zdravstveni turizam predstavlja važan segment globalne turističke industrije, pružajući raznolike mogućnosti za putnike diljem svijeta.

3.2. Suvremeni tržišni trendovi u zdravstvenom turizmu

Predviđa se da će se zdravstveni turizam razvijati brže od ostalih selektivnih oblika turizma. Takav razvoj uvjetovan je nizom promjena poput starenja populacije, brigom o zdravom načinu života, osvještavanjem važnosti fizičkog i psihičkog zdravlja. Očekuje se daljnja stagnacija i pad popularnosti klasičnih zdravstveno-turističkih proizvoda i destinacija te će se oni sve više okretati modernijim, komercijalnijim oblicima ponude, a posebice wellnessu.¹² Ponuda će biti sve šira od wellnessa, preko tretmana ljepote i medicinskih usluga do zabave u termalnim bazenima i bazenima koji su opremljeni raznim dodatnim sadržajima. U zdravstvenom turizmu koristi se niz tehnologija kako bi se poboljšala kvaliteta usluga, osigurala bolja komunikacija između pacijenata i pružatelja usluga te olakšalo iskustvo turista.

U ponudi ovog selektivnog oblika turizma, javlja se 5 globalnih trendova o kojima treba voditi računa kad je riječ o planiranju razvoja nekog područja, a trendovi su:

- izuzetno velika konkurencija,
- hotelski objekti ubrzano proširuju svoju ponudu wellness sadržajima,
- zdravstvene ustanove razvijaju wellness ponudu i

¹² E. Kušen, „Zdravstveni turizam“ S. Čorak, V. Mikačić, HRVATSKI TURIZAM plavo bijelo zeleno, Zagreb, Institut za turizam, 2006. , str. 220.

- opstaju samo oni koji nude visokokvalitetne usluge.¹³

Zemlje istočne Europe, zbog partnerstva s “low cost” prijevoznicima i zbog sredstava Europske unije, predstavljaju konkurenciju zemljama poput Švicarske, Njemačke, Austrije. Zemlje istočne Europe razvijaju lječilišne i turističko- zdravstvene pakete koji nude iznimnu vrijednost za novac. Hotelski lanci shvatili su da je wellness veoma unosan proizvod za sve veći broj potrošača. Stoga se radi na pojačanom razvijanju raznolike wellness ponude u vidu prilagođenih (individualiziranih) wellness paketa i sl. Hoteli razvijaju svoju wellness ponudu, međutim velik broj destinacija ne raspolaže prirodnim ljekovitim činiteljima te zbog toga ne mogu razviti i lječilišni turizam.

Uslijed promjena u sustavima zdravstvene zaštite pojedinih zemalja, specijalizirane zdravstvene ustanove ostaju bez dijela tradicionalnih prihoda.¹⁴ Takve institucije, da bi kompenzirale gubitak, počele su razvijati zdravstvene i wellness/ spa usluge. Otuda i proizlazi termin “zdravstveni wellness”.

Predviđa se da će kvaliteta ponude biti jedan od ključnih faktora pri odabiru neke destinacije. Kada je riječ o kvaliteti ponude, misli se na kvalitetu zdravstvene infrastrukture, kvalitetu uslužnih paketa, kvalitetno i profesionalno osoblje, ali i na individualizirani pristup.

U Republici Hrvatskoj, kao i u svijetu, ovi suvremeni tržišni trendovi oblikuju razvoj zdravstvenog turizma, otvarajući nove poslovne prilike, potičući inovacije i nenadmašujuću kvalitetu usluga za putnike diljem svijeta. Trendovi, također odražavaju promjene u potrebama i preferencijama gostiju te pružaju nove mogućnosti za razvoj zdravstvenog turizma.

3.3. Ključni faktori uspjeha u zdravstvenom turizmu

Temelj razvoja kao što su raznolikost pejzaža, čista priroda i zrak, ljepota prirode, tradicija, običaji, gostoljubivost domaćina omogućuje formiranje ponude koja će osigurati

¹³ R. Tomljenović, I. Kunst, Uloga zdravstvenog turizma u jačanju konkurentnosti ruralnih područja RH : rezultati istraživanja, Čakovec, 2011. , Regionalna razvojna agencija Međimurje – Redea, str. 13.-14.

¹⁴ Ibidem, str. 14.

kvalitetu života koja se ne može naći na drugim prostorima. Modeli razvoja iz područja turizma trebali bi se graditi na prožimanju tradicijskog i modernog te bi se trebale afirmirati etičke i humanističke vrijednosti.

Oblik turizma s kojim je i započeo razvoj turizma u Republici Hrvatskoj je upravo zdravstveni turizam. Razvoj turizma veže se uz razvoj kupališnih i klimatskih lječilišta, toplica, ali razlika je u tome što se u prošlosti zdravstveni turizam vezao za liječenje dok je u današnje vrijeme više riječ o rekreaciji, odmoru i opuštanju. Naglasak zdravstveno turističke ponude jest na stvaranju uvjeta za jačanje fizičke i umne vitalnosti, tj. na poboljšanju zdravstvenog stanja kroz turistički boravak i ostvarivanje rekreacijskog učinka.¹⁵ Proizvodi destinacija Republike Hrvatske moraju posjedovati vrijednosti koje su usklađene s oblicima autentičnog i istinskog duha, odnosno moraju biti drugačiji i posebniji od drugih. Potrebno je da proizvodi i usluge imaju "domaći pečat" te da se ističu među drugima.

Ključni faktori uspjeha u zdravstvenom turizmu u Republici Hrvatskoj obuhvaćaju kombinaciju medicinske izvrsnosti, turističke privlačnosti, kvalitetne infrastrukture, stručnosti osoblja te marketinga i promocije.

Kvalitetna medicinska usluga i stručno osoblje od presudne su važnosti za uspjeh zdravstvenog turizma. Priznate zdravstvene ustanove, visoki standardi liječenja i upotreba suvremene medicinske tehnologije pridonose povjerenju pacijenata i privlače ih u Hrvatsku dok raznolika ponuda medicinskih usluga, od specijalizirane medicinske dijagnostike i kirurgije do wellness programa i estetskih tretmana, omogućuje privlačenje različitih skupina pacijenata s različitim potrebama i preferencijama. Prirodne ljepote, kulturno bogatstvo i povijesna baština Hrvatske pružaju dodatnu vrijednost zdravstvenom turizmu. Pacijenti mogu kombinirati medicinske tretmane s odmorom na prekrasnim plažama, posjetom povijesnim gradovima ili istraživanjem nacionalnih parkova. Ulaže se u razvoj modernih medicinskih centara, bolnica, wellness hotela i lječilišta s vrhunskom opremom i ugodnim smještajnim kapacitetima ključan je faktor uspjeha. Kvalitetna

¹⁵ D. Vlahović: Zdravstveni aspekti turističke ponude Hrvatske U: Turizam u Hrvatskoj na prijelazu stoljeća (Zbornik radova znanstvenog i stručnog skupa, Dubrovnik, 1. i 2. veljače 1996). Dubrovnik: Fakultet za turizam i vanjsku trgovinu. 1996., str. 261-275.

infrastruktura osigurava pacijentima siguran i udoban boravak tijekom liječenja i oporavka. Da bi korisnici bili u potpunosti zadovoljni potrebno je profesionalno i iskusno medicinsko osoblje koje je ključno za pružanje visokokvalitetne zdravstvene skrbi i zadovoljstvo pacijenata. Kontinuirano usavršavanje i prilagođavanje najnovijim medicinskim standardima osigurava konkurentnost i reputaciju zdravstvenih ustanova. Obrazovni sustav mora uvažavati posebnosti ove djelatnosti i slijediti europska i svjetska iskustva. Edukacija kadrova zdravstvenog turizma, provodi se kroz dobro odmjerene sadržaje redovitog obrazovanja. Potrebno je unapređivati postojeći sustav osposobljavanja kadrova i uvoditi nova usmjerenja i sadržaje u redoviti obrazovni sustav. Bitno je poticati permanentno obrazovanje kadrova u području zdravstvenog turizma, prihvaćajući da su stručni i motivirani kadrovi pretpostavka razvoja.¹⁶ Kako bi se zdravstveni turizam razvio, potrebna je promocija putem digitalnog marketinga, suradnja s turističkim agencijama, sudjelovanje na međunarodnim sajmovima te objavljivanje pozitivnih iskustava pacijenata koja su ključna za privlačenje novih pacijenata i izgradnju ugleda destinacije.

Velik broj korisnika bira Hrvatsku zbog kvalitete medicinskih usluga, stručnog osoblja, ali i prihvatljive cijene usluga koje se nude. od presudne su važnosti za uspjeh zdravstvenog turizma. Relativno pristupačne cijene medicinskih usluga u usporedbi s drugim europskim zemljama pridonose konkurentnosti Hrvatske kao destinacije zdravstvenog turizma. Privlačenje pacijenata s konkurentnim cijenama, posebnim paketima i fleksibilnim plaćanjem povećava privlačnost destinacije. Bitno je spomenuti i geografski položaj Hrvatske. Položaj ukazuje na socijalnogeografske faktore koji se politički i povijesno mijenjaju ten a prirodne odnose koji vladaju u određenom prostoru. Zbog toga geografski položaj nije statička nego dinamička kategorija.¹⁷ Kada je riječ o privlačenju turista, veliku ulogu imaju i klima, temperature, insolacija.

Kombinacija ovih ključnih čimbenika uspjeha, zajedno s kontinuiranim ulaganjem u razvoj i promociju zdravstvenog turizma omogućuje Republici Hrvatskoj da ostvari značajan

¹⁶ M. Peršić , Zbornik radova Opatija- promotor zdravstvenog turizma: Obrazovanje i znanost u razvoju zdravstvenog turizma Hrvatske, 1996., Opatija, str 288..

¹⁷ H. Turk, Zbornik radova Opatija- promotor zdravstvenog turizma: Geografski položaj i prirodni resursi Opatijske rivijere, 2001., Opatija, str. 77.

napredak u razvoju zdravstvenog turizma te da postane prepoznata destinacija po visokokvalitetnoj zdravstvenoj skrbi, bogatoj turističkoj ponudi i zadovoljstvu pacijenata.

3.4. SWOT analiza zdravstvenog turizma u Hrvatskoj

SWOT analiza razvijena je kao sredstvo sustavne analize odnosa internih prednosti (S – Strengths) i slabosti (W – Weaknesses), te eksternih povoljnih prilika (O – Opportunities) i prijetnji (T – Threats). Na toj se osnovi formira SWOT matrica s četiri strateške alternative.¹⁸ Zdravstveni turizam u Republici Hrvatskoj predstavlja važan segment turističke industrije te ima potencijal za daljnji razvoj i rast. SWOT analiza pruža dublji uvid u snage, slabosti, prilike i prijetnje s kojima se sektor suočava, pomaže u identificiranju ključnih faktora uspjeha i izazova. Ovaj uvodni dio analize istražuje trenutno stanje zdravstvenog turizma u Hrvatskoj te postavlja okvir za detaljniju analizu.

Tablica 1. SWOT analiza zdravstvenog turizma u RH

JAKE STRANE	SLABE STRANE
<ul style="list-style-type: none"> • Blizina velikim emitivnim tržištima i dostupnost Hrvatske • Atraktivnost i ekološka očuvanost Hrvatske • Raspoloživost, kvaliteta i tradicija korištenja prirodnih ljekovitih činitelja • Kvaliteta medicinskog kadra i dobra reputacija zdravstvenih usluga • Konkurentne cijene • Rastući broj hotela s kvalitetnom wellness ponudom • Rastući broj kvalitetnih privatnih 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatak razvojne vizije • Nedostatak razvojnog modela • Neusklađenost zakona s područja zdravlja i turizma • Zastarjeli/potkapitalizirani objekti lječilišta i specijalnih bolnica (SB) • Ograničen razvojni potencijal lječilišta i SB zbog postojeće vlasničke strukture • Nedostatak tržišne usmjerenosti lječilišta i SB (prevelika ovisnost o HZZO sustavu) • Nedovoljna snaga specijaliziranih posrednika

¹⁸ Buble M., Menadžment, Split, Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet, 2009., str.181

<p>zdravstvenih ustanova zainteresiranih za zdravstveni/medicinski turizam</p> <ul style="list-style-type: none"> • Početak samoorganiziranja privatnog sektora • Rast broja privatnih zdravstvenih osiguravatelja 	<ul style="list-style-type: none"> • Manjkav destinacijski lanac vrijednosti • Nedovoljna multidisciplinarnost obrazovanja • Ograničena nacionalna promocija • Koncesijska politika za termalne izvore • Nepostojanje akreditacije i nedostatan certificiranje • Nedostatak kontrole kvalitete usluge • Nedovoljna snaga klastera i udruga
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Starenje populacije • Rizik profesionalnih bolesti • Svijest o potrebi očuvanja zdravlja • Komplementarnost EU sustava zdravstvenog osiguranja • Proširenje zdravstvenog osiguranja na usluge preventive u EU • Diversifikacija potrošačkih segmenata i proizvoda zdravstvenog turizma • Rastuća uloga kompetencija u medicini • Međunarodna prepoznatljivost Hrvatske kao turističke destinacije • Prepoznatljivost Srednje Europe kao zdravstveno-turističke destinacije • Razvoj specijaliziranih facilitatora • Raspoloživost EU fondova 	<ul style="list-style-type: none"> • Urušavanje nacionalnih sustava zdravstvenog osiguranja • Sve veći broj konkurentskih destinacija • Brzi razvoj tehnologije koji nameće potrebu za stalnim visokim investicijama • Sve veći zahtjevi/očekivanja (međunarodnih) potrošača

Izvor: Akcijski plan razvoja zdravstvenog turizma, Ministarstvo turizma, Zagreb, 2014., str. 28.

Hrvatska se može pohvaliti visokom kvalitetom medicinskih usluga, stručnim medicinskim osobljem i kvalitetom prirodnih ljekovitih činitelja. Blaga mediteranska klima, ljekovita termalna voda te brojne mogućnosti za aktivni odmor i rekreaciju pridonose dobrobiti pacijenata tijekom boravka u Hrvatskoj. U Hrvatskoj postoji sve više hotela koji nude kvalitetne wellness sadržaje i usluge, ali raste i broj kvalitetnih privatnih zdravstvenih ustanova koje pokazuju interes za zdravstveni/medicinski turizam.

U RH bi se trebali razvijati specijalizirani centari za određene medicinske usluge ili terapije jer njihov nedostatak može ograničiti privlačnost Hrvatske za pacijente koji traže specifične tretmane. Zbog neusklađenosti zakona s područja zdravlja i turizma dolazi do ograničenja razvojnog potencijala lječilišta i specijalnih bolnica što zbog postojeće vlasničke strukture, nedostatak tržišne usmjerenosti lječilišta i specijalnih bolnica (prevelika ovisnost o HZZO sustavu).

Sve veća globalna potražnja za zdravstvenim turizmom otvara nove prilike za rast i razvoj industrije zdravstvenog turizma u Hrvatskoj. Budi se svijest o potrebi očuvanja zdravlja. Zato dolazi do povećanje ulaganja u zdravstveni turizam. Povećavaju se ulaganja u razvoj medicinske infrastrukture, obnovu lječilišta te poboljšanje kvalitete medicinskih usluga.

Konkurencija drugih destinacija koje nudi slične medicinske usluge po konkurentnijim cijenama ili s većom prepoznatljivošću može ograničiti rast zdravstvenog turizma u Hrvatskoj. Politička nestabilnost, promjene u zakonodavstvu te ekonomska nestabilnost mogu utjecati na stabilnost i predvidljivost poslovnog okruženja za pružatelje usluga u zdravstvenom turizmu. Osim već navadenog, zdravstvene krize, epidemije ili pandemije poput COVID-19 mogu značajno utjecati na turističku industriju općenito te na zdravstveni turizam specifično, ograničavajući putovanja i smanjujući potražnju za medicinskim tretmanima u inozemstvu. Dolazi do brzog razvoja tehnologije koja nameće potrebu za stalnim visokim investicijama ,a isto tako povećavaju se i zahtjevi/očekivanja (međunarodnih) potrošača.

U zaključku SWOT analize zdravstvenog turizma u Republici Hrvatskoj ističu se ključne pozicije i preporuke za daljnji razvoj sektora. Unatoč izazovima poput nedostatka promocije i nedovoljne integracije tehnologije, Hrvatska ima značajne prednosti poput visoke kvalitete usluga, destinacijske privlačnosti i konkurentnih cijena. Iskorištavanje

prilika poput rastuće potražnje, diverzifikacije ponude i unaprjeđenja promocije može potaknuti daljnji rast i razvoj zdravstvenog turizma u zemlji. Uz odgovarajuće strategije i ulaganja, Hrvatska može ostvariti svoj puni potencijal kao vodeća destinacija za zdravstveni turizam u regiji i šire. Na taj način Hrvatska može izgraditi imidž destinacije koja spaja prirodne ljekovite činitelje s medicinskom ekspertizom u privlačnim turističkim mjestima što bi ju činilo privlačnom za brojne posjetitelje i korisnike zdravstveno-turističkih usluga.

3.5. Prednosti i nedostaci zdravstvenog turizma

Zdravstveni turizam u Republici Hrvatskoj predstavlja važan sektor koji pruža niz prednosti kako za pacijente tako i za zemlju kao destinaciju. Jedna od ključnih prednosti je visoka kvaliteta medicinskih usluga koje se pružaju u Hrvatskoj. Zemlja je poznata po stručnosti medicinskog osoblja, suvremenoj medicinskoj opremi i standardima kvalitete, što pruža osjećaj sigurnosti i povjerenja pacijentima. Destinacijska privlačnost također je velika prednost zdravstvenog turizma u Hrvatskoj. Mogućnost kombiniranja medicinskih tretmana s odmorom na obali pruža pacijentima jedinstveno iskustvo koje se teško može replicirati drugdje. Konkurentne cijene medicinskih usluga također su važna prednost zdravstvenog turizma u Hrvatskoj. Uspoređujući s drugim europskim zemljama, cijene medicinskih tretmana i estetskih operacija u Hrvatskoj često su niže, što privlači pacijente iz cijelog svijeta koji traže visokokvalitetnu medicinsku skrb po pristupačnim cijenama.

Stručnost medicinskog osoblja i raznovrsna ponuda zdravstvenih usluga uključujući wellness programe, spa tretmane, estetske operacije i dentalne usluge dodatne su prednosti zdravstvenog turizma u Hrvatskoj. Raznolika ponuda omogućuje pacijentima da pronađu tretmane koji odgovaraju njihovim potrebama i preferencijama, dok stručno osoblje osigurava kvalitetu i sigurnost tijekom cijelog procesa liječenja.

Unatoč brojnim prednostima, zdravstveni turizam u Republici Hrvatskoj suočava se s nekim nedostacima koji mogu utjecati na njegov daljnji razvoj. Jedan od glavnih nedostataka je nedovoljna promocija Hrvatske kao destinacije za zdravstveni turizam. Nedostatak adekvatne marketinške strategije i promocije može dovesti do nedovoljnog

informiranja potencijalnih pacijenata o prednostima koje nudi Hrvatska kao destinacija za medicinske tretmane. Nedostatak standardizacije i nedostatak tehnologije također su izazovi integracije s kojima se suočava zdravstveni turizam u Hrvatskoj. Nedostatak standardiziranih procedura i akreditacija za medicinske ustanove može umanjiti povjerenje pacijenata u kvalitetu usluga, dok nedovoljna integracija tehnoloških inovacija kao što su telemedicina može ograničiti dostupnost zdravstvenih usluga i komunikaciju s pacijentima. Osim prethodno navedenih, javljaju se i infrastrukturni nedostaci i nedostatak specijalizacije koji također predstavljaju izazove za zdravstveni turizam u Hrvatskoj. Nedostatak adekvatne infrastrukture i nedostatak ulaganja u obnovu i modernizaciju medicinskih objekata može ograničiti kapacitete za pružanje medicinskih usluga, dok nedostatak specijaliziranih medicinskih programa i tretmana može utjecati na konkurentnost zemlje na tržištu zdravstvenog turizma.

Razvoj zdravstvenog turizma kao selektivnog oblika može biti od iznimne koristi jer pokazuje najmanje sezonske oscilacije što omogućava popunjavanje kapaciteta. Zbog pogodne klime na Jadranu iskorištavaju se kapaciteti prije i nakon sezone. Korisnici usluga zdravstvenog turizma u prosjeku najduže borave u destinaciji i , zbog složenijih usluga, troše više nego ostali. Zdravstveni turizam, u pogledu potražnje, najmanje je elastičan jer spada pod egzistencijalne čovjekove potrebe. Pruža veću stalnost zaposlenja i omogućava znatno veći broj zaposlenih radi osiguranja neophodne kvalitete usluga koju zahtijevaju zdravstveni standardi.¹⁹

3.6. Plan razvoja zdravstvenog turizma u Republici Hrvatskoj

Većina ljudi danas rješava svoje zdravstvene probleme u mjestu svog stalnog boravka, no sve je češći slučaj da se zdravstveni problemi rješavaju u udaljenim mjestima s dokazanim ljekovitim čimbenicima i renomiranim zdravstvenim ustanovama specijaliziranim za određene bolesti ili zdravstvene tegobe. Zbog potrebe za unapređenjem zdravlja putovanjem izvan mjesta stalnog boravka, zdravstveni turizam

¹⁹ Stanko Geić, Jakša Geić, Antonela Čmrlec : Zdravstveni turizam egzistencijalna potreba u suvremenom društvu, Split, Sveučilište u Splitu, 2010., str. 322.

postaje razvojni model koji na prvi pogled može generirati snažne pozitivne ekonomske, zdravstvene i društvene učinke. Zbog takvog imidža, zdravstveni turizam u Hrvatskoj i mnogim drugim zemljama postao je strateški razvojni cilj u turizmu i zdravstvu.

Opširni daljnji plan razvoja zdravstvenog turizma u Republici Hrvatskoj obuhvaća niz strategija i aktivnosti usmjerenih na poboljšanje kvalitete usluga, promociju destinacije, ulaganje u infrastrukturu i integraciju tehnologije. Što se tiče promocije destinacije, uspostava sveobuhvatne marketinške strategije usmjerena je na promociju Hrvatske kao destinacije za zdravstveni turizam ključna je za povećanje svijesti o prednostima koje nudi. To uključuje digitalni marketing, sudjelovanje na međunarodnim sajmovima zdravstvenog turizma te suradnju s turističkim agencijama i osiguravajućim društvima.

Uvođenje standardiziranih procedura, akreditacija i certifikacija za medicinske ustanove osigurat će kvalitetu i sigurnost usluga povećati povjerenje pacijenata. To će uključivati usklađivanje s međunarodnim standardima i praksama, kao i obuku medicinskog osoblja. Razvoj novih specijaliziranih programa i tretmana za različite zdravstvene potrebe povećat će konkurentnost Hrvatske na tržištu zdravstvenog turizma. To može uključiti razvoj centara izvrsnosti za određene medicinske discipline, kao i programe prevencije i wellnesa. Planiraju se brojne investicije poput investiranja u obnovu i modernizaciju medicinskih objekata, bolnica, klinika, wellness centara i lječilišta koje će osigurati udobnost, sigurnost i kvalitetu boravka pacijenata.

Integracija naprednih tehnologija poput telemedicine, digitalnih zdravstvenih kartona i pametnih medicinskih uređaja poboljšat će dostupnost, učinkovitost i kvalitetu zdravstvenih usluga. To će omogućiti pacijentima pristup medicinskim tretmanima iz udobnosti vlastitog doma te olakšati komunikaciju s medicinskim osobljem. Od iznimne je važnosti kontinuirano ulaganje u edukaciju i stručno usavršavanje medicinskog osoblja. Ključno je za održavanje visoke kvalitete usluga i prilagođavanje najnovijim medicinskim tehnologijama i praksama. Osim toga, suradnja s turističkim agencijama, osiguravajućim društvima, zrakoplovnim kompanijama i drugim sektorima može stvoriti sinergiju i unaprijediti ponudu i iskustvo pacijenata u Hrvatskoj. Također, razvoj održivih praksi i ekoloških inicijativa važan je aspekt daljnjeg plana razvoja zdravstvenog turizma.

Očuvanje prirodnih resursa, zaštita okoliša i promocija zdravog načina života mogu pridonijeti dugoročnoj održivosti ovog sektora.

Implementacija ovih strategija i aktivnosti ključna je za daljnji razvoj zdravstvenog turizma u Republici Hrvatskoj, što će rezultirati povećanjem broja korisnika, većim ekonomskim prinosima te jačanju pozicije Hrvatske kao vodeće destinacije za zdravstveni turizam u regiji i svijetu.

Da bi se postigla željena pozicija na tržištu i poboljšali standardi zdravstvenog turizma, potrebno je obogatiti postojeću ponudu. Potrebno je prilagoditi ponudu različitim potrebama za sve korisnike wellness/spa, medicinskih, zdravstvenih i rekreacijskih usluga. Osim što je potrebno osuvremeniti i izgraditi terapijske i dijagnostičke centre, potrebno je i podignuti kvalitetu smještajnih kapaciteta i dodati određeni broj sportskih i zabavnih sadržaja.

Važnu ulogu u povezivanju parcijalnih usluga i razvoju novih proizvoda medicinskog i zdravstvenog turizma imale bi destinacijske menadžment kompanije koje su posebno sepcijalizirane za zdravstveni turizam. Osim već postojeće ponude lječilišta, javlja se potreba za proširenjem ponude izgradnjom novih hotela. Novi hoteli bi trebali imati pristup prirodnim ljekovitim činiteljima. Poseban se naglasak stavlja na poštivanje okolišnog odgovornog ponašanja i isticanja ambijentalnih značajki prostora.

4. VRSTE I OBILJEŽJA ZDRAVSTVENOG TURIZMA

U okviru zdravstvenog turizma pružaju se usluge medicinskog wellnessa, lječilišne usluge i medicinske usluge. Između svih vrsta zdravstvenih usluga javlja se razlika u proizvodima, uslugama koje se pružaju, ali i u cilju koji se želi postići i mjestu pružanja usluga.

Zdravstvene usluge u zdravstvenom turizmu mogu pružati zdravstvene ustanove, trgovačka društva za obavljanje zdravstvene djelatnosti i privatni zdravstveni radnici. Lječilišne usluge mogu pružati samo specijalne bolnice i lječilišta. Usluge medicinskog wellnessa mogu pružati zdravstvene ustanove, trgovačka društva za obavljanje zdravstvene djelatnosti, privatni zdravstveni radnici, turistička ambulanta i druga pravna osoba koja, u skladu s posebnim propisom, obavlja ugostiteljsku djelatnost i/ili pruža usluge u turizmu.²⁰ Wellness turizam odvija se pretežito u hotelima, toplicama i lječilištima, lječilišni u lječilištima, toplicama i specijalnim bolnicama, a medicinski pretežito u medicinskim ordinacijama, klinikama/ poliklinikama i specijalnim bolnicama.²¹ U sljedećim podpoglavljima, osim prethodno navedenih vrsta, bit će definiran i pojam dentalnog turizma.

4.1. Wellness turizam

Wellness turizam predstavlja sveobuhvatan pristup putovanjima usmjerenim na unapređenje zdravlja, fizičke i mentalne dobrobiti te postizanje ravnoteže i harmonije tijela i uma. Ova dinamična grana turizma sve više privlači pažnju putnika diljem svijeta, tražeći mjesto gdje mogu pronaći oslobađajući bijeg od svakodnevnog stresa i revitalizirati svoje tijelo, um i dušu. U nastavku će biti istražene različite dimenzije wellness turizma, njegova povijest, karakteristike, popularne destinacije i utjecaj na pojedinca i zajednicu.

Korijeni wellness turizma sežu u daleku prošlost, kada su drevne civilizacije prepoznale važnost rituala kupelji, masaža i drugih terapija za očuvanje zdravlja i ljepote. No, moderni

²⁰ Ministarstvo zdravstva <https://zdravlje.gov.hr/zdravstveni-turizam-5532/5532> (pristupljeno: 10.5.2024.)

²¹ TOMAS zdravstveni turizam 2018, Institut za turizam, Zagreb, 2019., str. 13.

wellness turizam dobiva zamah u drugoj polovici 20. stoljeća, kada se sve veći broj ljudi počeo okretati prirodnim i alternativnim metodama liječenja radi ublažavanja stresa, poboljšanja prehrane i promicanja cjelovitog zdravlja.

Glavna obilježja ove vrste zdravstvenog turizma uključuju raznolike aktivnosti i tretmane usmjerene na njegu tijela i uma. To uključuje spa tretmane poput masaža, hidroterapije, aromaterapije, ljekovitih kupki i sauna, kao i fitness programe, yogu i meditaciju. Osim toga, wellness turizam često uključuje i edukativne programe o zdravoj prehrani, uravnoteženom načinu života, tehnike opuštanja i samopomoći.

Dugo su se u wellness centrima prodavale različite usluge, ali porastom svijesti o bitnoj ulozi wellness centara počelo se težiti za uvođenjem reda i postavljanjem točno definiranih standarda. Tradicionalni zdravstveni turizam se proširuje, odnosno uvodi se holistički pristup zdravlju uz kontrolirano korištenje ljekovitih činitelja.

U okviru spa-wellness turizma u svijetu se prema službenim (točno određenim) standardima razlikuje:

- spa/ wellness centri;
- spa/ wellness hoteli;
- spa/ wellness destinacije;
- tzv. medical spa/ wellness, tj. toplice i zdravstveni centri.²²

Važnost standarda koji prihvaća spa-wellness turizam u svijetu očituje se u definiranju:

- prostora i sadržaja takvog centra;
- programa, metoda i tehnika rada baziranih na holističkom pristupu zdravlju-znanstveni pristup;
- kadrova, tj osoblja koje posjeduje specifična znanja za provođenje program ai davanje usluga;

²² Tatjana Kehler, Zdravstveni turizam, prehrana, kretanje i zaštita okoliša u Hrvatskoj, Veli Lošinj, Akademija medicinskih znanosti Hrvatske, 2004., str. 155.

- politike prodaje i ponude²³

Kako bi se razvijao wellness turizam naglasak se stavlja na povezivanje svih navedenih komponenti.

Brojne destinacije širom svijeta postale su poznate po svojim wellness ponudama. To uključuje egzotične destinacije poput Tajlanda, Balijske i Maldiva, koje nude luksuzne spa centre smještene u idiličnom prirodnom okruženju. Također, europske destinacije poput Švicarske, Austrije i Italije poznate su po svojim termalnim izvorima i wellness hotelima. Međutim, wellness turizam nije rezerviran samo za egzotične lokacije; mnoge destinacije diljem svijeta nude raznolike wellness programe prilagođene različitim proračunima i interesima putnika. Stoga wellness turizam ima dubok i sveobuhvatan utjecaj na pojedinca, zajednicu i okoliš.

Na individualnoj razini, wellness putovanja pružaju priliku za obnavljanje energije, smanjenje stresa, poboljšanje fizičkog zdravlja i mentalne dobrobiti te promicanje svijesti o zdravom načinu života. Na razini zajednice, wellness turizam može doprinijeti gospodarskom razvoju, stvaranju novih radnih mjesta i promicanju lokalne kulture i tradicije. Što se tiče utjecaja na okoliš, održivi pristup wellness turizmu promiče očuvanje prirodnih resursa, zaštitu okoliša i podršku lokalnim zajednicama.

Wellness turizam predstavlja više od običnog putovanja; to je putovanje prema cjelovitom zdravlju, sreći i harmoniji. Kroz raznolike aktivnosti i tretmane, wellness putovanja pružaju priliku za regeneraciju tijela, umirivanje uma i obnavljanje duše. Kroz pravilan pristup i integraciju wellness turizma u svakodnevni život, pojedinci mogu postići dugoročno zdravlje i blagostanje, dok zajednice mogu profitirati od gospodarskog rasta i očuvanja prirodnih i kulturnih resursa.

Mnogi wellness poistovjećuju s kvalitetom života, a ima 7 dimenzija potrebnih za harmonično funkcioniranje organizma:

- fizičku (naglašava važnost fizičke aktivnosti, kretanja i vježbanja),
- socijalnu (naglašava važnost komunikacije i interakcije s drugim ljudima),

²³ Ibidem

- profesionalnu (naglašava važnost zadovoljstva pojedinca u profesiji),
- ekološku (naglašava važnost zdravog okoliša za ljudsko zdravlje),
- intelektualnu (naglašava važnost učenja i upoznavanja novog),
- emocionalnu (naglašava važnost emocionalnog zdravlja),
- duhovnu (naglašava važnost duhovne snage i unutarnjeg mira).²⁴

4.2. Lječilišni turizam

Lječilišni turizam, poznat i kao zdravstveni turizam ili termalni turizam, predstavlja segment turističke industrije koji se fokusira na korištenje prirodnih termalnih izvora, blata, mineralnih voda i drugih prirodnih resursa u svrhu poboljšanja zdravlja, oporavka i revitalizacije tijela i uma.

Ovaj oblik zdravstvenog turizma ima dugu povijest koja seže još u antička vremena, kada su ljudi prepoznali ljekovita svojstva prirodnih izvora te ih koristili za terapiju i prevenciju bolesti. Antičke civilizacije poput Grka, Rimljana i Egipćana prepoznale su ljekovita svojstva termalnih izvora i koristile ih za terapiju i oporavak. U srednjem vijeku, samostani su bili poznata odredišta za ljude koji su tražili lijekove za različite bolesti. Tijekom 18. i 19. stoljeća, lječilišni turizam doživljava procvat u Europi, gdje su mnogi ljudi putovali u poznata lječilišta poput Baden-Badena, Karlovih Vara i Batha u Engleskoj kako bi se liječili termalnim vodama.

Glavna obilježja lječilišnog turizma uključuju upotrebu prirodnih termalnih izvora, blata, mineralnih voda i drugih prirodnih resursa za liječenje različitih zdravstvenih stanja.

Lječilišni turizam pruža brojne prednosti za zdravlje i dobrobit pojedinca. To uključuje smanjenje stresa, poboljšanje cirkulacije, ublažavanje bolova i upala, poticanje detoksikacije tijela, poboljšanje kože i imunološkog sustava te oporavak od različitih bolesti i ozljeda. Osim toga, lječilišni turizam pruža priliku za opuštanje, regeneraciju, revitalizaciju i promicanje općeg osjećaja blagostanja i ravnoteže.

²⁴ D. Rašić, Wellness turizam, Neodoljiva Hrvatska, Zagreb, Lux, 2014., str. 160.

Brojne destinacije širom svijeta poznate su po svojim ljekovitim termalnim izvorima i lječilištima. To uključuje poznata europska lječilišta poput Karlovih Vara u Češkoj, Montreuxa u Švicarskoj, Sankt Moritza u Švicarskoj, te Baden-Badenu u Njemačkoj. Osim toga, lječilišni turizam popularan je i u azijskim zemljama poput Japana, Kine i Tajlanda, kao i u Sjevernoj Americi, Južnoj Americi, Australiji i Novom Zelandu.

Lječilišni turizam ima pozitivan utjecaj na pojedinca, zajednicu i okoliš. Na individualnoj razini, lječilišni turizam pruža priliku za poboljšanje zdravlja i dobrobiti, smanjenje stresa i poticanje oporavka. Na razini zajednice, lječilišni turizam, kao i wellness turizma, može doprinijeti gospodarskom razvoju, stvaranju radnih mjesta, promicanju lokalne kulture i turističkih atrakcija te očuvanju prirodnih resursa i okoliša.

Lječilišni turizam predstavlja putovanje prema zdravlju, oporavku i revitalizaciji, pružajući pojedincima priliku za otkrivanje ljekovitih svojstava prirodnih resursa i uživanje u blagodatima termalnih izvora. Kroz raznovrsne terapije, tretmane, aktivnosti i programe, lječilišni turizam pruža holistički pristup zdravlju i dobrobiti, promičući cjelovito fizičko, emocionalno i duhovno blagostanje.

4.3. Medicinski turizam

Medicinski turizam predstavlja globalni fenomen u kojem se putnici putuju u druge zemlje kako bi dobili medicinske usluge, tretmane ili operacije. Ova grana turizma kombinira visoku kvalitetu zdravstvene skrbi s mogućnošću putovanja, omogućujući pacijentima da ispune svoje medicinske potrebe u inozemstvu.

Medicinski turizam ima dugu povijest koja seže unatrag tisućama godina. Ljudi su putujući tražili liječenje od poznatih liječnika i svetaca. Međutim, suvremeni medicinski turizam započinje 20. stoljećem, kada su pacijenti počeli putovati u druge zemlje radi specijaliziranih medicinskih zahvata ili tretmana koje nisu mogli dobiti u svojoj matičnoj zemlji. Danas, medicinski turizam doživljava eksploziju popularnosti, potaknut napretkom tehnologije, globalizacijom zdravstvenih usluga i potrebom za pristupačnim i kvalitetnim medicinskim tretmanima.

Medicinski turizam obuhvaća širok spektar medicinskih usluga i tretmana, uključujući dijagnostičke preglede, kirurške zahvate, estetske operacije, dentalne tretmane, rehabilitaciju, IVF tretmane, onkološku terapiju, kardiološke intervencije i mnoge druge. Osim toga, medicinski turizam pruža pacijentima priliku za boravak u modernim zdravstvenim ustanovama, opremljenim najsuvremenijom tehnologijom i stručnim osobljem, te istovremeno omogućuje upoznavanje novih kultura i destinacija. Pruža brojne prednosti pacijentima, uključujući pristupačnije cijene medicinskih usluga, kraće liste čekanja, veći izbor specijaliziranih tretmana i zahvata, diskreciju, personaliziranu skrb, visoku kvalitetu zdravstvene skrbi, te priliku za kombiniranje medicinskog tretmana s odmorom i opuštanjem.

Unatoč brojnim prednostima, medicinski turizam suočava se s nekim izazovima, uključujući poteškoće u osiguravanju kvalitete skrbi, regulativne probleme, jezične barijere, pitanja osiguranja, etičke dileme, medicinske komplikacije, te rizike od putovanja i komplikacija nakon povratka kući.

Brojne zemlje širom svijeta postale su popularne destinacije za medicinski turizam, uključujući Indiju, Tajland, Maleziju, Singapur, Tursku, Južnu Koreju, Sjedinjene Američke Države, Njemačku, Švicarsku, Jordan i mnoge druge. Ove zemlje privlače pacijente iz cijelog svijeta nudeći visoku kvalitetu medicinskih usluga, stručno osoblje, modernu opremu, konkurentne cijene, te priliku za istraživanje bogate kulturne i prirodne baštine.

Medicinski turizam ima značajan utjecaj na globalno zdravstvo i ekonomiju. Na globalnoj razini, medicinski turizam pruža priliku za pristupačniju i kvalitetniju zdravstvenu skrb, razmjenu medicinskog znanja i tehnologije, te povećanje međunarodne suradnje. Na ekonomskoj razini, medicinski turizam doprinosi gospodarskom razvoju, stvaranju radnih mjesta, povećanju prihoda od turizma, te diversifikaciji i rastu lokalnih ekonomija.

Medicinski turizam predstavlja revolucionarni pristup pružanju zdravstvene skrbi, povezujući pacijente s visoko kvalitetnim medicinskim tretmanima i zahvatima diljem svijeta. Kroz kombinaciju medicinskih usluga s putovanjem, medicinski turizam omogućuje pacijentima da zadovolje svoje medicinske potrebe na pristupačan, učinkovit i ugodan način. Uprkos izazovima, medicinski turizam nastavlja rasti i razvijati se, pružajući nadu i mogućnosti za poboljšanje zdravlja i kvalitete života širom svijeta.

4.4. Dentalni turizam

Dentalni turizam je specifična grana zdravstvenog turizma koja uključuje putovanje u inozemstvo radi dentalnih tretmana. Republika Hrvatska, sa svojim izvanrednim prirodnim ljepotama, povoljnom geografskom pozicijom, visokokvalitetnim zdravstvenim uslugama i konkurentnim cijenama, postala je jedna od najprivlačnijih destinacija za dentalni turizam u Europi.

Hrvatska se može pohvaliti visoko obrazovanim i certificiranim stomatolozima koji koriste moderne tehnologije i materijale. Mnoge dentalne klinike u Hrvatskoj posjeduju međunarodne akreditacije koje jamče kvalitetu usluga. Kombinacija stručnosti i suvremenih tehnoloških rješenja čini Hrvatsku privlačnom destinacijom za pacijente iz inozemstva. Također, cijene dentalnih usluga u Hrvatskoj su znatno niže u usporedbi s onima u zapadnoeuropskim zemljama i Sjedinjenim Američkim Državama. Pacijenti mogu ostvariti znatne uštede, posebno kod složenijih zahvata poput dentalnih implantata, krunica i mostova.

Mnogi korisnici dentalnih usluga koriste priliku da spoje dentalne tretmane s odmorom i istraživanjem turističkih atrakcija, a zahvaljujući povoljnoj geografskoj poziciji, Hrvatska je lako dostupna pacijentima iz Europe.

Dentalni turizam značajno doprinosi hrvatskom gospodarstvu. Generira prihode za dentalne klinike, hotele, restorane i druge povezane usluge. Također, doprinosi zapošljavanju u zdravstvenom sektoru i turizmu. Može pozitivno utjecati na zdravstvenu kulturu lokalnog stanovništva. Međutim, može dovesti i do izazova, poput povećanog pritiska na lokalne zdravstvene resurse i infrastrukturu. Održavanje visokih standarda kvalitete i sigurnosti je ključno za održavanje povjerenja pacijenata. Razvoj sustava za postoperativnu njegu i praćenje pacijenata može poboljšati ukupno iskustvo dentalnog turizma.

Povećana konkurencija iz drugih destinacija zahtijeva kontinuirano poboljšanje usluga i marketinških strategija. Uvođenje novih tehnologija i metoda može privući veći broj dentalnih turista. Daljnja integracija turističke i zdravstvene ponude može povećati atraktivnost Hrvatske kao destinacije za dentalni turizam. Jačanje promotivnih aktivnosti

na međunarodnim tržištima može povećati prepoznatljivost Hrvatske kao vodeće destinacije za dentalni turizam.

Dentalni turizam u Republici Hrvatskoj predstavlja rastuću i perspektivnu granu zdravstvenog turizma. Uz visokoobrazovane stomatologe, moderne klinike, konkurentne cijene i bogatu turističku ponudu, Hrvatska privlači sve veći broj pacijenata iz inozemstva.

5. PROFIL KORISNIKA ZDRAVSTVENOG TURIZMA

Osobe koje koriste usluge lječilišnog turizam su osobe koje žele spriječiti ili preventivno djelovati ili liječiti faktore koji izravno ili neizravno utječu na njihovo zdravlje. Očekuju da će korištenje usluga lječilišnog turizma dovesti do smanjenja stresa i fizičke boli, izlječenja niza zdravstvenih stanja i sl. Zdravstveni turizam obuhvaća liječenje prirodnim ljekovitim činiteljima, raznolike fitnes programe, programe koji potiču oslobađanje od stresa i depresije, liječenje neplodnosti i velik broj ostalih usluga.

Sve usluge zdravstvenog turizma, zbog svog djelovanja na fizičko i psihičko stanje korisnika, mogu se međusobno kombinirati radi postizanja boljeg učinka. Osim što se usluge mogu međusobno kombinirati, zdravstveni turizam se može kombinirati s ostalim vrstama turizma te se upravo zbog toga zdravstveni turizam naziva kompleksnom vrstom turizma. Sve te vrste usluga mogu se kombinirati među sobom s ostalim uslugama te ostalim oblicima turizma, zato se i ova vrsta turizma može nazvati kompleksnom. Na turističkom tržištu, briga o zdravlju predstavlja jedan od najbrže rastućih trendova. Republika Hrvatska je zbog netaknute prirode i prirodnih ljekovitih činitelja koji obiluju u njoj, prirodnih bogatstva, termalne vode i ljekovitih blata, destinacija koja sadrži prave temelje za razvoj zdravstvenog turizma.

Prema plaćanju, struktura gostiju dijeli se na goste koji: sve usluge u lječilištima obavljaju na teret Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje, dio usluga obavljaju na teret, a dio sami plaćaju te u potpunosti sami plaćaju sve. Upravo se zbog komercijalnih gostiju velik broj toplica privatizirao poput Istarskih toplica, a druga lječilišta prate nove trendove na tržištu i prilagođavaju im se.

Korisnici usluga zdravstvenog turizma organiziraju svoj boravak u zdravstvenim ustanovama u dva oblika:

- poliklinički oblik – odnosi se na pružanje zdravstvenih usluga u zdravstvenim ustanovama, a boravak u drugim ugostiteljsko turističkim objektima
- stacionarni oblik – odnosi se na obavljanje zdravstvenih usluga i organizaciju boravka u zdravstvenim ustanovama.

U današnje vrijeme, u specijalnim bolnicama i lječilištima, najčešće se liječe osobe treće životne dobi, zatim slijede osobe srednje životne dobi. Veoma su popularni tretmani namijenjeni ženama zatim tretmani koji su posebno prilagođeni poslovnim ljudima poput anti-stres terapija.

5.1. Demografski podaci

Profil korisnika usluga zdravstvenog turizma može varirati ovisno o njihovim individualnim potrebama, željama, zdravstvenom stanju, financijskim resursima te preferencijama u putovanjima i skrbi o zdravlju. Iako ne postoji jedinstveni profil koji odgovara svim korisnicima zdravstvenog turizma, mogu se identificirati neki zajednički elementi koji oblikuju karakteristike ovih korisnika.

Među korisnicima zdravstvenih i wellness centara najveći je broj žena starije i srednje životne dobi. U prosjeku su korisnici visokoobrazovani i financijski situirani. Korisnici zdravstvenih usluga troše više od prosjeka i često putuju.

Irska strategija razvoja zdravstvenog turizma, podijelila je tržište na nekoliko različitih segmenata:

- posjetitelji u potrazi za mirom
- posjetitelji koji traže pomoć
- kraljice ljepote
- posjetitelji u potrazi za opuštanjem
- posjetitelji koji povremeno žele ugoditi sebi
- posjetitelji u potrazi za zabavom²⁵

Za posjetitelje koji su u potrazi za mirom, dobro psihofizičko stanje i zdravlje dio su njihovog svakodnevnog života. Svjesni su sebe i svog ,mentalnog, emocionalnog i fizičkog stanja. Najčešće se bave meditacijom, jogom i sličnim vježbama. Za njih su zdravlje i wellness životne filozofije, za razliku od posjetitelja koji traže pomoć. Oni na

²⁵ R. Tomljenović, I. Kunst , Uloga zdravstvenog turizma u jačanju konkurentnosti ruralnih područja RH : rezultati istraživanja, Čakovec, 2011. , Regionalna razvojna agencija Međimurje – Redea, str. 15.-18.

neki način žele promijeniti svoj život stoga koriste usluge kozmetičke kirurgije ili odlaze na savjetovanja vezana uz poboljšanje vlastitog zdravlja. S druge strane imamo posjetitelje „kraljice ljepote“, kojima zdravlje i dobro psihofizičko stanje predstavlja sinonim dobrog izgleda. Skloni su podvrgavanju tretmanima ljepote jer im lijep izgled predstavlja pravo značenje u životu. Za razliku od kraljica ljepote, posjetitelji koji su u potrazi za opuštanjem žele uživati u odmoru i opustiti se te žele provesti vrijeme sami sa sobom. Teže ka obnavljanju osjećaja za smisao života i oslobođenju od svakodnevnog pritiska. Posjetitelji koji povremeno žele ugoditi sebi dolaze u wellness centre povremeno, odnosno kad osjete potrebu za opuštanjem od stresnog načina života. Na taj način bježe od svakodnevne rutine i svakodnevnog načina života. Smatraju da su zaslužili odmor, vole luksuz i kvalitetu, brže biraju destinacije bez obzira na cijenu usluga. S druge strane postoje oni koji su u potrazi za zabavom. Posjetitelji u potrazi za zabavom obično putuju u grupi i pored usluga zdravstvenog turizma, koriste i ostale usluge koje nisu vezane za ovaj oblik turizma. Njih privlače destinacije koje nude širok spektar usluga.

5.2. Motivi dolaska

Motivi dolazaka korisnika usluga zdravstvenog turizma mogu biti raznoliki i varirati ovisno o individualnim potrebama, željama i zdravstvenim stanjima. Većina posjetitelja dolazi kako bi sanirali neku bolest ili poboljšali psihofizičko zdravlje. Posjetiteljima su važni vanjski i unutarnji motivi, odnosno neki dolaze kako bi poboljšali svoj izgled (i pritom se osjećaju bolje), a neki dolaze kako bi se opustili i zabavili. Specifični motivi posjetitelja wellness centara su :

- želja da se osjećaju bolje kroz ugađanje sebi i uživanje- posjetitelji očekuju širok spektar tretmana ljepote,
- oslobađanje od stresa ili njegovo umanjivanje- bjeg od svakodnevnice,
- želja da se postigne holističko/ cjelovito zdravlje- osobe traže unutarnji mir i osjećaju potrebu za razumijevanjem i prihvaćanjem sebe,

- želja da se održi dobro zdravlje putem rada na sebi- osobe željne otkrivanja dobrobiti zdravog načina života na njihovo zdravlje,
- rehabilitacija- osobe kojima je potreban oporavak od raznih bolesti, trauma, ozljeda,
- postizanje dobre fizičke kondicije,
- dobivanje stručnih savjeta o njezi, ljepoti i prehrani te o tehnikama koje će moći primijeniti kod kuće kako bi, prema potrebi, mogli simulirati doživljaj boravka i tretmana u zdravstvenim i wellness centrima.²⁶

Kad se radi o odabiru destinacije ili ustanove, posjetitelji kao glavne čimbenike odabira navode da im je važna sama ponuda odgovarajućih tretmana, atmosfera u centru i u mjestu na kojemu se centar nalazi, gastronomka ponuda koja je usmjerena za postizanje postavljenih ciljeva, ali i sama infrastruktura wellness/ spa centra koja uključuje kvalificirano osoblje, otvorene i zatvorene bazene, saune, parne kupelji, zdravu prehranu, raznolike fitness programe, staze za rekreativne aktivnosti itd.

²⁶ R. Tomljenović, I. Kunst , Uloga zdravstvenog turizma u jačanju konkurentnosti ruralnih područja RH : rezultati istraživanja, Čakovec, 2011. , Regionalna razvojna agencija Međimurje – Redea, str. 14.

6. ZDRAVSTVENI TURIZAM U REPUBLICI HRVATSKOJ

Zdravstveni turizam u Republici Hrvatskoj predstavlja dinamičan i sveobuhvatan segment turističke industrije koji se ističe bogatom medicinskom tradicijom, izvrsnom kvalitetom zdravstvenih usluga te predivnom prirodnom i kulturnom baštinom. Ova mediteranska zemlja, smještena na raskrižju Srednje Europe, Balkana i Jadrana, pruža idealno okruženje za integraciju zdravstvenih i wellness usluga u turističku ponudu.

Zdravstveni turizam u Hrvatskoj obuhvaća raznoliku ponudu medicinskih, wellness i rekreacijskih usluga. To uključuje termalna lječilišta, wellness hotele, spa centre, dentalne klinike, kardiološke centre, estetske klinike, te programe za rehabilitaciju, prevenciju i oporavak. Hrvatska se ističe visokom kvalitetom zdravstvenih usluga, stručnim osobljem, modernom opremom, te bogatom prirodnom ljepotom i kulturnom baštinom.

Brojne su prednosti koje pruža zdravstveni turizam u Hrvatskoj poput pružanja visoko kvalitetne zdravstvene skrbi, konkurentnih cijena, kraćih lista čekanja, personalizirane skrb, diskrecije, sigurnosti, te mogućnosti kombiniranja medicinskih tretmana s odmorom i rekreacijom u predivnom prirodnom okruženju. Hrvatska nudi raznolike destinacije za zdravstveni turizam, od obalnih gradova poput Opatije, Splita, Dubrovnika i Rovinja do unutrašnjosti zemlje s termalnim izvorima u Topuskom, Krapinskim Toplicama, Daruvaru i Varaždinskim Toplicama. Svaka od ovih destinacija ističe se specifičnom ponudom zdravstvenih i wellness usluga prilagođenih različitim potrebama i interesima pacijenata.

Budućnost zdravstvenog turizma u Hrvatskoj izgleda svijetlo, s kontinuiranim ulaganjem u infrastrukturu, edukaciju, promociju i razvoj novih medicinskih usluga i destinacija. Hrvatska ima potencijal postati vodeća destinacija za zdravstveni turizam u regiji, privlačeći pacijente iz cijelog svijeta svojom kombinacijom kvalitete zdravstvenih usluga, ljepote prirode i bogate kulturne baštine.

Zdravstveni turizam u Republici Hrvatskoj predstavlja integraciju visokokvalitetne zdravstvene skrbi s prekrasnim prirodnim okolišem i bogatom kulturnom baštinom. Kroz svoju dugogodišnju tradiciju, Hrvatska je postala prepoznata destinacija za zdravstveni turizam, pružajući pacijentima priliku za obnovu zdravlja, oporavak i revitalizaciju u oazi

ljekovitog Jadrana. Uz kontinuirano ulaganje i razvoj, Hrvatska ima potencijal postati vodeća destinacija za zdravstveni turizam u regiji, promičući zdravlje, sreću i dobrobit svojih posjetitelja.

6.1. Pravno uređivanje odnosa u organizaciji i provedbi zdravstvenog turizma

Zdravstveni turizam, kao selektivni oblik turizma, pored definiranja općih medicinskih uvjeta zahtjeva i pravne osnove za uređivanje odnosa. Važnost pravnog uređivanja ovog selektivnog oblika turizma, temelji se na nekoliko sljedećih čimbenika:

- nudi se mogućnost spajanja slobodnog liječničkog i drugog nezaposlenog medicinskog kadra koji bi kroz programe dospecijalizacije mogli naći posao u raznim hotelsko-turističkim organizacijama i ustanovama koje nude usluge zdravstvenog turizma,
- propadanje velikog broja prirodnih ljekovitih činitelja jer se koriste isključivo za liječenje stacionarnih pacijenata, umjesto da se dobrobiti prirodnih ljekovitih činitelja koriste tijekom cijele godine,
- ponuda Hrvatske koja se zaustavlja na korištenje obale Jadrana, priobalja i otočja, a drugi sadržaji nisu toliko izraženi
- propuštanje produžetka sezone, a zdravstveni turizam bi bio jedan od najznačajnijih čimbenika za produžetak

Postoji opći pravni okvir za bavljenje i organizaciju turizma i ugostiteljstva. Opći pravni okvir je organizacijski prilagođen i podesan za razvijanje djelatnosti zdravstvenog turizma.

Potpuni pravni okvir postojeće organizacije ugostiteljsko- turističke djelatnosti je sljedeći:

1. ugostiteljstvo je kako u organizacijskom, tako i u tehničkom pogledu uređeno zakonskim odnosno podzakonskim aktima i taj pravni okvir treba biti temeljem i za nadogradnju zdravstveno- turističke djelatnosti unutar djelatnosti ugostiteljstva općenito, ne ponavljajući one pravne norme koje se pretpostavljaju i koje ostaju trajna presumpcija da ih onaj organizacijski oblik trgovačkog društva koji se želi baviti zdravstvenim turizmom, a nalazi se u području ugostiteljstva, mora ispunjavati.

2. Turistička djelatnost regulirana je kako zakonskim tako i podzakonskim aktima i ona je podoban oblik da se u nju involvira i zdravstveno- turistička djelatnost u okviru općih organizacijskih i tehničkih pravnih propisa.

3. Zakonom o zdravstvenoj djelatnosti, propisuje se „Trgovačka društva i druge pravne osobe koje pružaju ugostiteljske usluge smještaja i prehrane gostima, mogu organizirati preventivne i rehabilitacijske mjere zdravstvene zaštite turista (zdravstveni turizam)“²⁷

S obzirom da pravni okvir već postoji, trebali bi se propisati još i bliži uvjeti za zdravstveni turizam , trebala bi se programirati djelatnost te bi se na taj način stvorile pretpostavke za razvoj zdravstvenog turizma.

Kako bi došlo do razvoja zdravstvenog turizma, potrebna je adekvatna suradnja pojedinih ministarstava u Republici Hrvatskoj. Na razvoj ovog selektivnog oblika turizma, osim Ministarstva turizma, izravno i neizravno utječu i Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva, Ministarstvo regionalnog razvoja, Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture te Ministarstvo financija i Ministarstvo kulture. Odobrenje za širenje novih zdravstveno-turističkih kapaciteta treba dobiti i od Ministarstva gospodarstva rada i poduzetništva i INE. Naime, većina kapaciteta zdravstveno- lječilišne ponude RH još uvijek je u vlasništvu države, odnosno pod integracijom Ministarstva zdravstva, dok su geotermalni izvori i njihovo korištenje u integraciji Ministarstva gospodarstva, ali i djelomično INE, temeljem dugogodišnjih koncesija.²⁸ Na nacionalnoj razini nije uspostavljena dovoljna razina kulture dijaloga, političke transparentnosti i partnerstava između dionika koji naizgled imaju različite poslovne ciljeve. Ciljeve je potrebno uskladiti kako bi se dobile sve potrebne dozvole i kako bi se realizirali daljnji planovi za razvoj zdravstvenog turizma.

²⁷ A. Sabljak " Pravno uređivanje odnosa u organizaciji i provedbi zdravstvenog turizma" G. Ivanišević, Zdravstveni turizam u Hrvatskoj- Knjiga izlaganja na znanstvenom skupu Veli Lošinj, 7.-9. rujna 2001., Zagreb, Akademija medicinskih znanosti Hrvatske, 2001., str. 103.

²⁸ R. Tomljenović, I. Kunst , Uloga zdravstvenog turizma u jačanju konkurentnosti ruralnih područja RH : rezultati istraživanja, Čakovec, Regionalna razvojna agencija Međimurje – Redea, 2011.,str. 57.

6.1.1. Pravilnik o zdravstvenom turizmu u RH

U zdravstvenom turizmu „zdravstvene usluge mogu pružati zdravstvene ustanove, trgovačka društva za obavljanje zdravstvene djelatnosti i privatni zdravstveni radnici.²⁹ Zdravstvene ustanove i privatni zdravstveni radnici mogu pružati zdravstvene usluge u zdravstvenom turizmu samo izvan kapaciteta ugovorenih sa Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje.³⁰

U Republici Hrvatskoj, zdravstveni turizam do 2019. godine nije bio reguliran posebnim zakonom, već se regulirao različitim zakonima, propisima i standardima koji osiguravaju visoku kvalitetu zdravstvene skrbi, sigurnost pacijenata, transparentnost usluga te promociju Hrvatske kao destinacije za zdravstveni turizam. Riječ je ponajviše o sljedećim zakonima:

- Zakon o pretvorbi društvenih poduzeća,
- Zakon o privatizaciji,
- Zakon o postupku preuzimanja dioničkih društva,
- Stečajni zakon,
- Ovršni zakon ,
- Zakon o prostornom uređenju i gradnji,
- Zakon o gradnji,
- Zakon o trgovačkim društvima,
- Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima,
- Zakon o ugostiteljskoj djelatnosti,
- Zakon o pružanju usluga u turizmu,
- Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama,
- Zakon o radu,
- Zakon o obrtu,
- Zakon o zaštiti okoliša,
- Zakon o koncesijama,

²⁹ Ministarstvo zdravstva- <https://zdravlje.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1297/zdravstveni-turizam/1343>

³⁰ Ibidem

- Zakon o poticanju ulaganja,
- Zakon o zaštiti potrošača,
- Zakon o posredovanju u prometu nekretnina,
- Zakon o porezu na dobit,
- Zakon o porezu na dohodak,
- Zakon o porezu na promet nekretninama,
- Carinski zakon,
- Zakon o izdavanju i prometu vrijednosnim papirima,
- Zakon o obveznim odnosima,
- Zakon o državnim potporama i sl.³¹

Nakon što je 2019. godine stupio na snagu „Pravilnik o pojedinim oblicima zdravstvenih usluga koje se pružaju u djelatnosti zdravstvenog turizma te standardima i normativima za njihovo obavljanje“, reguliralo se područje zdravstvenog turizma.

Prema pravilniku medicinske usluge mogu pružati zdravstvene ustanove, trgovačka društva za obavljanje zdravstvene djelatnosti i privatni zdravstveni radnici.³² Pružanje lječilišnih usluga obuhvaća usluge kojima se pomoću prirodnih ljekovitih činitelja, uz postupke fizikalne medicine i rehabilitacije provodi preventivna zdravstvena zaštita, specijalističko-konzilijarna i bolnička rehabilitacija.³³ Pružanje medicinskog wellnesa obuhvaća usluge kojima se uz primjenu preventivnih, medicinskih, dijagnostičkih i terapijskih postupaka te postupaka zdravstvene njege i medicinske rehabilitacije provode ciljani programi za očuvanje i unaprjeđenje sveukupnog zdravlja i kvalitete života.³⁴

Pravilnikom o zdravstvenom turizmu također bi se mogli definirati standardi kvalitete zdravstvenih usluga, infrastrukture, opreme te obučenosn osoblja u zdravstvenim

³¹ R. Tomljenović, I. Kunst, Uloga zdravstvenog turizma u jačanju konkurentnosti ruralnih područja RH : rezultati istraživanja, Čakovec, 2011. , Regionalna razvojna agencija Međimurje – Redea, str. 57.

³² Ministarstvo zdravstva <https://zdravstvo.gov.hr/zdravstveni-turizam-5532/usluge-u-zdravstvenom-turizmu/5533>

³³ Ibidem

³⁴ Ibidem

ustanovama koje sudjeluju u zdravstvenom turizmu. Propisi bi mogli obuhvatiti postupke certifikacije i akreditacije zdravstvenih ustanova i osoblja kako bi se osigurala usklađenost s propisanim standardima i pružila sigurnost pacijentima. Pravilnik bi mogao propisati zahtjeve za transparentno informiranje pacijenata o uslugama, cijenama, postupcima, rizicima i pravima kako bi se osigurala jasna komunikacija i zaštita interesa pacijenata. Osim navedenog, pravilnik bi mogao sadržavati etičke smjernice i kodekse ponašanja za pružatelje zdravstvenih usluga kako bi se osigurala poštovanje etičkih principa, prava pacijenata i integriteta struke. Propisi bi mogli sadržavati odredbe o sigurnosti pacijenata, zaštiti osobnih podataka, pravima pacijenata na prigovor i kompenzaciju te postupcima u slučaju medicinskih komplikacija ili nezgoda.

S obzirom na složenost i važnost regulacije zdravstvenog turizma, pravilnik bi trebao biti temeljito razrađen i usklađen s međunarodnim standardima kako bi se osigurala konkurentnost i sigurnost hrvatskog zdravstvenog turizma na globalnom tržištu.

6.2. Prirodni ljekoviti činitelji u zdravstvenom turizmu Hrvatske

Prirodni ljekoviti činitelji imaju ključnu ulogu u zdravstvenom turizmu Republike Hrvatske, pružajući pacijentima mogućnost korištenja ljekovitih svojstava prirodnih resursa za poboljšanje zdravlja, oporavak i relaksaciju. Hrvatska se ističe bogatom prirodnom baštinom koja obuhvaća termalne izvore, ljekovite vode, mineralno blato, ljekovito bilje, morsku sol i druge ljekovite činitelje koji se koriste u različitim oblicima zdravstvenog turizma.

Hrvatska je bogata termalnim izvorima koji sadrže mineralne tvari s ljekovitim svojstvima za liječenje raznih zdravstvenih problema. Termalne vode koriste se za tretmane reumatskih bolesti, bolesti dišnog sustava, kožnih bolesti, degenerativnih bolesti, sportskih ozljeda i drugih zdravstvenih tegoba. Primjeri termalnih lječilišta u Hrvatskoj uključuju Krapinske Toplice (Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju), Topusko (Lječilište), Daruvarske Toplice (Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju

Daruvarske Toplice), Stubičke Toplice (Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju) i druge.

RH obiluje ljekovitim vodama s različitim mineralnim sastavima koji imaju povoljan utjecaj na zdravlje. Ljekovite vode koriste se za hidroterapiju, inhalaciju, kupke i druge terapijske svrhe. Osim termalnih voda, Hrvatska nudi ljekovite izvore pitke vode poput Ivančice, Jančeva, Donje Stubice i drugih.

Mineralno blato je još jedan važan prirodni ljekoviti čimbenik u zdravstvenom turizmu Hrvatske. Blato se koristi za tretmane kože, reumatskih bolesti, upala mišića i zglobova te za poboljšanje cirkulacije i opuštanje tijela. Popularna lječilišta koja nude tretmane mineralnim blatom uključuju Lječilište Topusko, Lječilište Krapinske Toplice, Lječilište Bizovačke Toplice, Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju Naftalan, Toplice Lipik i dr.

Hrvatska je poznata po bogatom biljnom svijetu s mnogim ljekovitim biljkama koje se tradicionalno koriste u narodnoj medicini. Ljekovite bilje poput kamilice, lavande, kadulje, smilja, gaveza i stolisnika koristi se za prirodne tretmane, čajeve, obloge, kupke i aromaterapiju te pruža blagotvorno djelovanje na zdravlje i dobrobit.

Obala Jadranskog mora nudi jedinstveni prirodni ljekoviti činitelj u obliku morske soli koja se tradicionalno koristi za tretmane dišnih putova, kože, reumatskih bolesti, alergija i drugih zdravstvenih problema. Morska sol koristi se u tretmanima inhalacije, kupki, masaža, pilinga i drugih terapija te pruža osvježanje i revitalizaciju tijela.

Uz ove prirodne ljekovite činitelje, Hrvatska nudi raznovrsne mogućnosti za integraciju zdravstvenog turizma s prirodnim okolišem, omogućujući pacijentima da iskoriste ljekovite resurse prirode za postizanje optimalnog zdravlja, vitalnosti i blagostanja. S kontinuiranim ulaganjem u infrastrukturu, obrazovanje i promociju zdravstvenog turizma, Hrvatska nastavlja razvijati svoj potencijal kao jedinstvena destinacija za holistički wellness doživljaj u skladu s prirodom.

Prirodni ljekoviti činitelji su dijelovi prirode, koji povoljno djeluju na očuvanje i unapređenje zdravlja, poboljšanje vrsnoće života te sprečavanje, liječenje, produženo liječenje,

oporavak i rehabilitaciju različitih bolesti u bolesnika i drugih korisnika. Dijele se na klimatske, morske i topličke ³⁵

Tablica 2. Prirodni ljekoviti činitelji

Klimatski	Morski	Toplični
<ul style="list-style-type: none"> • Promjena klimatskog mjesta • Klimatska počela i činitelji • Klimatski postupci • Čistoća zraka • Sunčevo zračenje • Morski činitelji • Kraške špilje • Rudnici soli 	<ul style="list-style-type: none"> • Klima • Čistoća zraka • Morska voda • Alge • Biljni pokrov • Šetnice i staze • Sunčevo zračenje • Pijesak • Solanski peloid • Morski peloid (liman) 	<ul style="list-style-type: none"> • Termomineralne vode • Peloidi • Naftalan • Klima • Čistoća zraka • Biljni pokrov • Šetnice i staze • Sunčevo zračenje

Izvor: Ivanišević, G., Potencijali za zdravstveni i lječilišni turizam: Knjiga izlaganja na znanstvenom skupu Veli Lošinj, 5.-6. rujna 2014. Zagreb: Hrvatski liječnički zbor, str. 10.

Na osnovu prikazanih ljekovitih činitelja može se zaključiti da Republika Hrvatska obiluje nalazištima prirodnih morskih, topličkih i klimatskih ljekovitih činitelja. Za razvoj zdravstvenog i lječilišnog turizma, neophodni su upravo prirodni ljekoviti činitelji.

Primjena prirodnih ljekovitih činitelja može biti stručno kontrolirana ili slobodna. Stručna primjena odvija se u specijaliziranim institucijama kao što su prirodna lječilišta, zavodi i bolnice, pod stalnim nadzorom liječnika koji su educirani za doziranje i tehnike primjene prirodnih ljekovitih činitelja. Slobodna primjena odnosi se na boravak u mjestima gdje su dostupni ljekoviti činitelji i njihovo korištenje radi unapređenja zdravlja, pri čemu korisnici sami primjenjuju ove činitelje izvan zdravstvenih ustanova, slijedeći liječničke preporuke.

Principi primjene prirodnih ljekovitih činitelja uključuju terapijsku aktivnost, složenu primjenu i precizno doziranje. Terapijska aktivnost znači da liječnik aktivno koristi pojedinačne prirodne terapijske metode i postupke. Složena primjena odnosi se na korištenje svih dostupnih činitelja, a ne samo pojedinačnih. Doziranje zahtijeva

³⁵ G. Ivanišević, Prirodne postavke zdravstvenog turizma u Hrvatskoj, Zagreb, Akademija medicinskih znanosti Hrvatske, 2016., str. 11.

individualno prilagođavanje svake prirodne terapije, slično kao kod lijekova i fizikalnih terapijskih postupaka. Shematsko doziranje treba izbjegavati jer nedovoljne doze nisu učinkovite, dok prevelike doze mogu biti štetne. Za određivanje doze prethodno se, gdje je moguće, mjeri jačina pojedinih činitelja.

Sama primjena prirodnih klimatskih ljekovitih činitelja dovela je do razvitka posebnih različitih oblika liječenja, ovisno o primijenjenom prirodnom ljekovitom činitelju, tako da možemo navesti niz takvih oblika liječenja³⁶ poput aeroterapije, speleoterapije, helioterapije, talasoterapije, klimatoterapije, hidroterapije, algoterapije, aromaterapije, kineziterapije, psamoterapije, peloidoterapije, balneoterapije i dr.

6.3. Ponuda zdravstvenog turizma u Republici Hrvatskoj

Ponuda zdravstvenog turizma u Republici Hrvatskoj obuhvaća raznolike medicinske, wellness i rekreacijske usluge koje se nude pacijentima i gostima s ciljem poboljšanja zdravlja, oporavka i relaksacije. Hrvatska se ističe bogatom ponudom zdravstvenih resursa, visokom kvalitetom zdravstvene skrbi, te predivnim prirodnim ljepotama i kulturnim znamenitostima koje čine idealno okruženje za integraciju zdravstvenog turizma u turističku ponudu.

Hrvatska nudi širok spektar medicinskih usluga u specijaliziranim zdravstvenim ustanovama diljem zemlje. To uključuje dijagnostičke preglede, kirurške zahvate, estetske operacije, dentalne tretmane, kardiološke intervencije, rehabilitaciju, onkološku terapiju i druge medicinske usluge. Zdravstvene ustanove u Hrvatskoj opremljene su najsuvremenijom tehnologijom i stručnim osobljem, nudeći visoku kvalitetu zdravstvene skrbi po konkurentnim cijenama. Osim medicinskih usluga, Hrvatska se ističe bogatom ponudom wellness i spa centara koji pružaju raznovrsne tretmane za opuštanje, revitalizaciju i obnovu tijela i uma. Wellness centri nude masaže, termalne kupke, saune,

³⁶ A. Cattunar, V. Marijančić, D. Rončević, V. Mićović, PRIRODNI LJEKOVITI ČINITELJI, Rijeka, Sveučilište u Rijeci, 2023., str. 20.

hidroterapiju, aromaterapiju, tretmane ljekovitim blatom i mineralnim vodama te druge wellness aktivnosti koje promiču zdravlje i blagostanje.

Termalni izvori i lječilištima u Hrvatskoj pružaju ljekovite učinke za tijelo i dušu. Termalna lječilišta nude tretmane s termalnom vodom, blatom, inhalacijama te druge terapije koje pomažu u liječenju raznih zdravstvenih problema, kao što su reumatske bolesti, bolesti dišnog sustava, dermatološki problemi i slično.

RH je poznata destinacija za dentalni turizam zbog visoke kvalitete stomatoloških usluga i konkurentnih cijena. Dentalni turisti dolaze u Hrvatsku radi stomatoloških tretmana poput implantata, izbjeljivanja zubi, protetike, ortodoncije i estetske stomatologije te uživaju u kombinaciji visokokvalitetne dentalne skrbi s odmorom na obali Jadranskog mora.

Hrvatska se ističe integracijom zdravstvenih usluga s turističkom ponudom, omogućujući pacijentima da kombiniraju medicinske tretmane s odmorom, rekreacijom, kulturnim i gastronomskim doživljajima. Ova integracija pruža gostima potpunu wellness doživljaj, istovremeno promičući zdrav način života i očuvanje zdravlja.

Sveukupno, ponuda zdravstvenog turizma u Republici Hrvatskoj predstavlja spoj visoke kvalitete zdravstvene skrbi, bogate prirodne i kulturne baštine te raznolikih turističkih aktivnosti koje gostima pružaju nezaboravan i holistički doživljaj zdravlja, ljepote i dobrobiti.

6.3.1. Specijalna bolnica Naftalan u Ivanić Gradu

Naftalan, specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju najmlađa je zdravstvena ustanova u Republici Hrvatskoj. Otpočela je radom 1989. godine kao lječilište, a od 1994. djeluje kao zdravstvena ustanova sa statusom specijalne bolnice za medicinsku rehabilitaciju.³⁷

³⁷ T. Podobnik Takač, Z. Špoljarić, Zdravstveni turizam u Hrvatskoj- Razvitak zdravstvenog turizma Ivanić grada, Veli Lošinj, 2001., str. 261.

Slika 1. Specijalna bolnica Naftalan u Ivanić Gradu

Izvor: Specijalna bolnica Naftalan <https://naftalan.hr/rekreacija/bazeni> (pristupljeno: 26.5.2024.)

Specijalna bolnica koristi jedinstveno prirodno nalazište ljekovite nafte, naftalana, i posebne slane termomineralne vode, neprocjenjivo blago koje je ostavilo drevno Panonsko more kada se s ovih prostora povuklo prije dva milijuna godina.³⁸ Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju Naftalan u Ivanić-Gradu specijalizirana je za liječenje upalnih reumatskih bolesti (poput reumatoidnog i psorijatičnog artritisa), kožnih bolesti (poput neurodermitisa i psorijaze) te bolesti kralježnice i zglobova. Zahvaljujući vrhunskim stručnjacima, ljekovitosti naftalana te širokom spektru terapija i programa, bolnica privlači sve veći broj lojalnih gostiju i pacijenata iz Hrvatske i inozemstva. Među posjetiteljima su i mnogi iz nordijskih zemalja, Njemačke, Rusije, Italije i drugih zemalja.

Pored medicinskih usluga, bolnica je idealna destinacija za spa i wellness, a blizina Zagreba dodatno privlači brojne Zagrepčane. Naftalan raspolaže s više od 130 kreveta, uključujući gotovo 30 kreveta koji su višeg smještajnog nivoa. Kvaliteta usluga i jedinstvenost naftalana učinili su bolnicu poznatom diljem Europe i šire.

Prirodni ljekoviti činitelj, naftalan, poznat je još od davnina kao ljekoviti saveznik u sprečavanju bolesti i očuvanju zdravlja. Marco Polo je u 13. stoljeću prvi put zabilježio ljekovita svojstva naftalana.

³⁸ Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju Naftalan: <https://naftalan.hr/> (pristupljeno 18.5.2024.)

Naftalan je zemno mineralno ulje dobiveno destilacijom naftenske nafte i svrstava se među prirodne ljekovite činitelje.³⁹ Od organskog i biološkog materijala i taloženjem ostatka uginulih mikroorganizama na dnu jezera ili mora nastala je naftenska nafta. Naftenska nafta sadrži visok udio naftenskih ugljikovodika, uključujući sterane. Sterani su strukturalno slični provitaminu D i steroidnim hormonima i upravo se njima pripisuje ljekovito djelovanje naftalana. 60- tih godina prošlog stoljeća otkriveno je nalazište "kriške nafte" kod Ivanić-Grada. Provela su se brojna istraživanja koja su isključila moguća toksična i kancerogena djelovanja. S vremenom se razvila dokazano učinkovita metoda za rehabilitaciju i liječenje psorijatičnog artritisa, kronične psorijaze, raznih reumatskih bolesti, naftalanoterapija.

Prirodni ljekoviti činitelj, naftalan, poznat je po svom desenzibilizirajućem, protuupalnom djelovanju i utjecaju na metabolizam elektrolita i proteina. U terapiji naftalanom koriste se posebni postupci poput kupke u kadama s naftalanom, mastikoterapije (kombinacija naftalana, parafina i kamfora za smanjenje boli i oporavak nakon moždanog udara), iontoforeze s naftalanom, fototerapije, ultrazvuka s naftalanom.

Osim terapija naftalanom, poznati su i proizvodi na bazi naftalana poput raznih ulja, krema, šampona koji se mogu koristiti kao nadopuna liječenju, ali i smanjivanje kožnih problema.

Još i stari Rimljani su znali da je termalna voda ljekovita, a Naftalan koristi ta svojstva u terapijske i medicinske svrhe. Slana voda pozitivno djeluje na liječenje i sprečavanje raznih bolesti, unapređenje i očuvanje zdravlja te poboljšanje kvalitete života. Na izvorištu voda ima temperaturu od 60°C, a dobiva se iz dubine do 1300 m. Voda je prema kemijskom sastavu jodna, mineralna, bromna, fluorna, natrijumkloridna. Organoleptički je bistra, slankastog okusa i karakterističnog mirisa na naftu, te se svrstava u naftne vode. Ima protuupalni učinak, pridonosi mišićnom opuštanju i rastezljivosti vezivnog tkiva.⁴⁰

³⁹ NAFTALAN: <https://naftalan.hr/prirodno-lijecenje/lijekoviti-naftalan> (20.7.2024.)

⁴⁰ Naftalan <https://naftalan.hr/prirodno-lijecenje/termomineralna-voda> (pristupljeno: 22.6.2024.)

6.3.2. Thalasso Wellness Centra Opatija

Thalassotherapie Opatija specijalna je bolnica za medicinsku rehabilitaciju bolesti srca, pluća i reumatizma. Djeluju dva referentna centra Ministarstva zdravlja Republike Hrvatske: Referentni centar za zdravstveni turizam i medicinski programirani odmor te Referentni centar za kardiološku rehabilitaciju. Bolnica je sjedište Katedre za rehabilitacijsku i sportsku medicinu Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Katedre za fizikalnu medicinu Fakulteta zdravstvenih studija Sveučilišta u Rijeci te nastavna baza Fakulteta dentalne medicine i zdravstva Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku.⁴¹ Danas je Thalassotherapie Opatija jedna od medicinskih ustanova u Republici Hrvatskoj i regiji koja se najbrže razvija upravo zahvaljujući mnogobrojnim prirodnim ljekovitim činiteljima i bogatoj povijesti. Thalassotherapie Opatija osnovana je 1957. godine od strane prof. dr. Čedomila Plavšića, temeljeći se na tradiciji liburnijskog lječilišnog turizma.

Slika 2. Thalasso Wellness Centar Opatija

Izvor: Thalasso Wellness Centar Opatija <https://www.thalassotherapie-opatija.hr/wellness/thalasso-wellness-centar-opatija> (pristupljeno 28.5.2024.)

Bolnica je prva bolnica u Hrvatskoj, koja je napuštajući neaktivan pristup u korist stručno kontrolirane i aktivne rehabilitacije, uvela modernu rehabilitaciju srčanih bolesnika. Thalassotherapie je bila pionir u ovoj oblasti, prepoznajući važnost aktivnog oporavka, čak i kada su mnogi liječnici još uvijek bili skeptični prema učinkovitosti vježbanja nakon

⁴¹ Thalassotherapie Opatija- Referentni centar i katedre <https://www.thalassotherapie-opatija.hr/referentni-centri-i-katedre> (pristupljeno: 22.6.2024.)

srčanog udara. Kroz više od šest desetljeća, Thalassotherapia Opatija kontinuirano je ulagala u napredak medicinskih usluga, prilagođavajući se potrebama suvremenih pacijenata. 1998. godine Specijalna bolnica je postala Referentni centar za zdravstveni turizam i medicinski programirani odmor Ministarstva zdravlja RH i stekla je status nastavne baze Medicinskog fakulteta u Osijeku i Medicinskog fakulteta u Rijeci.

Godine 2009. postala je sjedište Klinike za liječenje, rehabilitaciju i prevenciju bolesti srca i krvnih žila Medicinskog fakulteta u Rijeci, te je dobila Dopusnicu Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta RH za znanstveno-istraživačku djelatnost.⁴² 2011. godine osnovan je Referentni centar za kardiološku rehabilitaciju Ministarstva zdravlja Republike Hrvatske. Pet godina kasnije osnovan je Centar estetske kirurgije te je time Thalassotherapia Opatija postala pravi centar za medicinski wellness, zdravlje i ljepotu. Godine 2017., obilježavajući 60 godina osnutka, otvoren je Laboratorij za kateterizaciju srca. Također su otvoreni Centar za dijabetes, endokrinologiju i kardiometabolizam te Centar za sportsku medicinu, čime je bolnica postala jedinstveni preventivni centar u Hrvatskoj i regiji. Znatna napredak ostvaren je i u dermatološkoj djelatnosti, gdje su omogućene sveobuhvatne dijagnostike i estetske procedure. Thalassotherapia Opatija nudi sve što je modernom čovjeku potrebno, od dijagnostike i rehabilitacije do estetike, pružajući jedinstveni doživljaj boravka i oporavka u mediteranskom okruženju.

Bolnica se prostire na 14.000 m² i obuhvaća kompleks od šest zgrada opremljenih suvremenom medicinskom opremom, pružajući pacijentima potreban mir, odmor i opuštanje. Zapošljava više od 270 djelatnika, uključujući 36 specijaliziranih liječnika, kontinuirano ulažući u njihovu edukaciju i stručne kompetencije. Korištenje suvremene medicinske tehnologije omogućava bržu, lakšu i učinkovitiju dijagnostiku, terapiju, rehabilitaciju i liječenje.

Thalassotherapia Opatija svojim pacijentima i klijentima nudi smještaj koji osigurava udobnost, mir i spokoj, ključne za uspješnu terapiju i rehabilitaciju. Ustanova raspolaže s ukupno 132 sobe, uključujući sobe za medicinsku rehabilitaciju u Villa Magnoliji i Odjelu za fizikalnu medicinu i rehabilitaciju, te smještajne kapacitete objekta „Villa Dubrava“.

⁴² Thalassotherapia Opatija- Referentni centar i katedre <https://www.thalassotherapia-opatija.hr/referentni-centri-i-katedre> (pristupljeno: 22.6.2024.)

Iza svoje prekrasne povijesne fasade, Vila Dubarava, skriva novouređeni interijer s trideset i pet soba opremljenih kupaonicom, direktnom telefonskom linijom, klima uređajem, , bežičnim internetom ,TV-om. Dok su tri kata hotela povezana liftom.

Posebne pogodnosti za goste koji borave u hotelu uključuju:

- korištenje fitness centra i bazena koje nije ograničeno, a uključeno je u cijenu smještaja i
- posebnu ugostiteljsku ponudu koja je prilagođena zdravstvenom stanju, ciljevima, potrebama i željama gosta , a koja se kreira u suradnji s nutricionistom.

“Topli” hodnik povezuje hotel s bolničkim dijelom Thalasso terapije i Thalasso Wellness Centrom Opatija, u kojima se nalazi i Centar estetske kirurgije, Thalasso bar i frizerski salon. Upravo to povezivanje pruža gostima ugodan boravak i nesmetano korištenje svih usluga koje hotel i centar nudi.

Thalasso Wellness Centar nudi uobičajene wellness sadržaje kao što su bazeni, fitness, saune, razne masaže, njegu lica i tijela koje su bazirane na korištenju morskih sastojaka i morskse vode. Osim navedenog, u ponudi su i medicinske usluge te medicinsko-wellness programi,kao što su preventivni program, programi za mršavljenje i programi fizikalne terapije.

Smještajni kapaciteti za pacijente na Klinici za kardiologiju nalaze se u Villi Magnoliji i Odjelu za fizikalnu medicinu i kardiološku rehabilitaciju. Za kardiološku i reumatološku rehabilitaciju pacijenata HZZO-a osigurano je 133 kreveta.

Većina soba je moderno opremljena i prilagođena specifičnim potrebama pacijenata na rehabilitaciji – s vlastitom kupaonicom opremljenom za posebne potrebe pacijenata te krevetima s mehaničkim podešavanjem. Sve sobe su klimatizirane, imaju bežični internet i telefon, a dio soba ima balkon.

Cijeli proces rehabilitacije je pod stalnim nadzorom stručnog rehabilitacijskog tima i prilagođava se mogućnostima i potrebama svakog pojedinca. Uvažavajući mogućnosti pacijenata, pronalazimo put do definiranja i ostvarenja njihovih ciljeva.

Bolnica koristi najmoderniju medicinsku, dijagnostičku i terapijsku opremu, a među istaknutom opremom je novi angiografski uređaj za invazivnu kardiologiju, koji skraćuje vrijeme postupka i povećava sigurnost za pacijente. Također, bolnica je opremljena antigravitacijskom trakom s NASA-inom tehnologijom, koja omogućava kvalitetniju rehabilitaciju, te TecnoBody-evo digitalno ogledalo D-wall za preciznu analizu pokreta. Fotofinder Total Body je najmoderniji uređaj za praćenje kožnih promjena, dostupan pacijentima Thalasso terapije kao prvi u Hrvatskoj.

Thalasso terapija Opatija smještena je u Opatiji, gradu prepoznatom kao destinacija zdravlja još u 19. stoljeću. Mediteranska klima, više od 200 sunčanih dana godišnje, ljekovito bilje i povoljna strujanja zraka stvaraju idealne uvjete za zdravo okruženje. Bolnica koristi ove prirodne resurse u svim svojim uslugama, od blagotvornog učinka morskog zraka i klime do korištenja morskih sastojaka u wellness ponudi. U neposrednoj blizini nalazi se šetnica Lungomare, koja povezuje Volosko, Opatiju i Lovran, s edukativnim tablama koje čine Thalasso Cardio Walk, dio dodatne ponude bolnice. Talasoterapija je terapijski pristup koji koristi morsku vodu i morske elemente za tretmane zdravlja i ljepote. Korištenje minerala i elemenata iz morske vode, poput magnezija, kalcija i joda, poboljšava cirkulaciju, obnavlja kožu, smanjuje stres, detoksificira tijelo i olakšava vježbanje u vodi, pružajući brojne zdravstvene beneficije. Opatija kao turističko odredište pruža posjetiteljima priliku da iskoriste blagodati talasoterapije kroz wellness programe i prirodni okoliš. Kupanje u bazenu s morskom vodom te tretmani algama i blatom nude revitalizirajuće učinke, čineći Thalasso terapiju Opatija jedinstvenom destinacijom za zdravlje i oporavak.

6.3.3. Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju – Toplice Lipik

Lipik je grad u zapadnoj Slavoniji smješten na obroncima Psunja. Obiluje prirodnim bogatstvom termomineralne vode od oko 60°C i blagom nizinskom klimom. Lipik se počeo razvijati kao lječilište, ali i poznato kupalište bogato ljekovitom termomineralnom vodom.

Ljekovitost lipičke vode poznata je još od doba Rimljana, a kasnije su se kroz povijest znala spominjati i ljekovita svojstva toplica koje se nisu značajno koristile. 1760. godine lječilište postaje vlasništvo Jankovića Daruvarskih koji ga nisu znatnije unaprijedili. Nakon što ga je 1867. godine kupio vukovarski bačvar Antun Knoll, lječilište je zbog raznih ulaganja u uređenja perivoja, kupki i saniranja močvarnih područja, doživjelo procvat. Nakon toga obnovljeno je kupalište i uvedene su suvremene metode liječenja. Kako bi se povećao broj gostiju, zbog velikih ulaganja, javila se potreba za povećanjem količine ljekovite vode. Kako bi se povećala količina ljekovite vode, došlo je do kopanja arteškog bunara. Prvi bunar je iskopan na dubini od 234,7 m pa je termalna voda imala stalnu temperaturu od 64°C. 1870. godine izgrađene su lječilišne zgrade „Kamene kupke“ i „Kačne kupke“, a dvije godine kasnije izgrađen je prvi hotel Garni (današnju Kurhotel). Nedugo zatim završava se i hotel "Dependence“.

Slika 3. Kurhotel (hotel Garni)

Izvor: Toplice- Lipik <https://toplice-lipik.hr/hr/smjestaj/stranica/8> (pristupljeno:10.6.24)

1885. tadašnji vlasnik, Antun Knoll, prodao je kupalište liječnicima Ernestu Schwimmeru i Josephu Deutschu. Oni su uložili znatna sredstva u promociju stoga je Lipik postao veoma moderno lječilište srednje Europe. Nakon toga ulagalo se puno u uređenje okolnih staza, perivoja, jezera te se grade najreprezentativnije zgrade lječilišta. Lječilište je nudilo velik broj dodatnog sadržaja poput čitaonice, papirnice, cvjećarnice, kioska, slastičarne i fotografske radnje.

Godine 1894. , prema nacrtima arhitekta mađarskog porijekla Gustava Ratha, izgrađena je najreprezentativnija građevina Kursalon. Kursalon je bio opremljen raznim zabavnim sadržajima poput kavane, kasina s ruletom, restorana, salona s klavirom, dvoranama (velika koncertna i plesna dvorana). Neki od razloga za gradnju Kursalona su bili sve veća popularnost i posjećenost kupališta, ali i nedostatak zabavnih sadržaja. Lipik je postao veoma poznato turističko središte te sve više ljudi susreće sa benefitima termomineralne vode. Lipik se, zbog velike popularnosti, povezuje prugom sa Mađarskom i Austrijom.

Slika 4. Kursalon

Izvor: Turistička zajednica grada Lipika <https://www.tz-lipik.hr/1/clanak/159/kursalon.html> (pristupljeno: 1.6.2024.)

Oko kupališta se razvilo naselje jer su se počele graditi vile i mali pansioni, čak je postojala i Turska kavana te kuća za goste i mjesnu gospodu „Novi Svijet“. Perivoj lječilišta predstavljao je centar događanja, druženja i okupljanja ljudi. Postojala je mogućnost održavanja proslava, tombola, plesnih vjencića, pučke zabave i dječjih priredba.

U 19. stoljeću se, zbog velike količine joda, Lipik naziva prvo jodno kupalište u Europi. Lječilište su posjećivali mnoge poznate osobe poput cara Franje Josipa. Krajem 19. stoljeća broj gostiju dosegao je 500, a već početkom 20. stoljeća broj gostiju se povećao 2000-3000 godišnje. Nakon 1. svjetskog rata Lipik nastavlja raditi samo kao lječilište jer se zabave i ljetovanja sele na more ili planine.

Za vrijeme Domovinskog rata, objekti kupališta su oštećeni. Do sad su samo neki dijelovi obnovljeni, ali su toplice i dalje posjećene.

Sljedeće investicija koja je u planu je rekonstrukcija smještajnog objekta Fontana u hotel u funkciji zdravstvenog turizma. Hotel bi raspolagao sa 147 ležajeva uključujući spa, wellness, zabavne i sportsko-rekreativne aktivnosti.

Slika 5. 3D prikaz rekonstrukcije hotela Fontana

Izvor: Toplice- Lipik <https://toplice-lipik.hr/hr/rekonstrukcija-smjestajnog-objekta-fontana-u-hotel-u-funkciji-zdravstvenog-turizma/bpid/97>
(pristupljeno 10.6.2024.)

6.3.4. Terme Sveti Martin

Terme Sveti Martin razvile su se na bazi korištenja termalne vode temperature od 33 °C do 34 °C na lokalitetu Vučkovec. 1936. godine ondje su bili izgrađeni zatvoreni i otvoreni bazeni i kada za namakanje. Voda je na tom području, sve do 2. svjetskog rata, buteljirala. U to vrijeme taj lokalitet se zvao Toplice Vučkovec (sadašnje Terme Sveti Martin) i sadržavao je restoran i tri bazena na otvorenom. Nakon 2. svjetskog rata, toplice počinju propadati. 1996. godine, tvrtka Modeks, započinje obnovu bazena, sanitarnih prostora, svlačionica, okolnih objekata i cestovne infrastrukture. Godine 2003. Toplice Vučkovec kupuje sadašnji vlasnik i mijenja naziv u Terme Sveti Martin. Nakon toga

ulagalo se u osuvremenjivanje bazenskog kompleksa, izgradnju apartmanskog naselja i okolnih objekata i restorana. Sve investicije su pratile i nove wellness usluge i sportsko rekreativni sadržaji u novoizgrađenoj sportskoj dvorani. U sklopu Terma, otvoren je i Spa Golfer- hotel s golf terenom i 20 luksuznih vila iznad golf terena.

Toplice Sveti Martin pozicioniraju se kao mjesto za rekreaciju i psihofizičko opuštanje koristeći suvremene spa/ wellness usluge i/ili sadržaje. U tom smislu Sv. Martin cilja ponajviše na segment hedonistički orijentiranih gostiju sklonih samonagrađivanju, uživanju i opuštanju u suvremenim i raznolikim spa/ wellness tretmanima te dodatnoj ponudi zasnovanoj na boravku u prirodi.⁴³ Kompleks ne koristi toliko intenzivno termalnu vodu u zdravstveno- lječilišne svrhe i ne zapošljava stručni, zdravstveno obrazovni kadar. To je svjesna odluka uprave koja ne želi da za Toplice Sveti Martin veže imidž zdravstvene ustanove.

⁴³ R. Tomljenović, I. Kunst , Uloga zdravstvenog turizma u jačanju konkurentnosti ruralnih područja RH : rezultati istraživanja, Čakovec, 2011. , Regionalna razvojna agencija Međimurje – Redea, str. 21.-22.

7. ZAKLJUČAK

Zdravstveni turizam u Republici Hrvatskoj predstavlja iznimno važan sektor koji ima potencijal postati jedan od ključnih čimbenika u razvoju nacionalnog gospodarstva i unapređenju zdravstvene usluge. Hrvatska, s bogatom poviješću lječilišnog turizma, prirodnim bogatstvima, povoljnim klimatskim uvjetima te sve većim brojem specijaliziranih medicinskih ustanova, postavlja se kao privlačna destinacija za zdravstvene turiste iz cijelog svijeta.

Jedna od najvećih prednosti Hrvatske u ovom kontekstu je raznolikost ponude zdravstvenih usluga. Od visokokvalitetnih medicinskih tretmana, specijalizirane rehabilitacije, wellness programa, pa sve do dentalnih usluga, Hrvatska nudi široki spektar mogućnosti koje privlače različite profile turista. Uz to, hrvatske zdravstvene ustanove, poput Thalassoterapije Opatija, koja se ističe svojom ponudom kardiološke i reumatološke rehabilitacije, dodatno potvrđuju reputaciju Hrvatske kao zemlje koja pruža vrhunsku zdravstvenu njegu.

Razvoj zdravstvenog turizma nije samo ekonomski poticajan već ima i značajne društvene učinke. Povećana zdravstvena kultura, bolja edukacija stanovništva o preventivnim mjerama i zdravom načinu života te poboljšana infrastruktura zdravstvene skrbi samo su neki od pozitivnih efekata koji proizlaze iz ovog segmenta turizma. Povezanost turističke i zdravstvene infrastrukture potiče i regionalni razvoj, posebno u područjima gdje su zdravstveni objekti često jedini izvor ekonomskog rasta i zapošljavanja.

Ipak, uz sve prednosti, važno je napomenuti i izazove s kojima se sektor zdravstvenog turizma suočava. Jedan od ključnih izazova je osiguranje ravnoteže između komercijalnih interesa i očuvanja socijalne komponente zdravstvenog sustava. Povećana orijentacija na međunarodne pacijente može rezultirati smanjenom dostupnošću usluga za lokalno stanovništvo, što može izazvati etičke dileme i zahtijeva pažljivo upravljanje kako bi se osigurala jednakost pristupa zdravstvenim uslugama za sve građane.

Zaključno, zdravstveni turizam u Republici Hrvatskoj ima sve preduvjete za značajan rast i razvoj. Integracija zdravstvenih i turističkih usluga, uz odgovarajuće strateško planiranje

i održivo upravljanje, može rezultirati brojnim ekonomskim i društvenim koristima. Ključ uspjeha leži u balansiranju interesa različitih dionika, kontinuiranom unapređenju kvalitete usluga te osiguravanju pristupačnosti i pravednosti zdravstvene skrbi za sve građane. Hrvatska, kao zemlja bogate tradicije i prirodnih ljepota, ima priliku pozicionirati se kao vodeća destinacija zdravstvenog turizma, pružajući svojim posjetiteljima ne samo liječenje, već i cjelokupno iskustvo koje kombinira zdravstvenu skrb, odmor i rekreaciju u predivnom okruženju.

POPIS LITERATURE

1. A. Car, L. Čučković, J. Hihlik, G. Ivanišević, M. Karić, M. Kos, M. Petrić, M. Seršić, B. Zakošek, Od blatne kupke do wellnesa : razvoj zdravstvenog turizma u Hrvatskoj, Opatija, Hrvatski muzej turizma, 2010.
2. A. Cattunar, V. Marijančić, D. Rončević, V. Mićović, PRIRODNI LJEKOVITI ČINITELJI, Rijeka, Sveučilište u Rijeci, 2023.
3. C. Hall, Health and medical tourism: Kill or cure for global public health?, *Tourism review*, 66 (2011) 1/2, 4-15, 2020. - <https://www.emeraldinsight.com/doi/abs/10.1108/16605371111127198>
4. D. Rašić, Wellness turizam- Neodoljiva Hrvatska, Zagreb, Lux, 2014.
5. D. Vlahović: Zdravstveni aspekti turističke ponude Hrvatske U: Turizam u Hrvatskoj na prijelazu stoljeća (Zbornik radova znanstvenog i stručnog skupa, Dubrovnik, 1. i 2. veljače 1996). Dubrovnik: Fakultet za turizam i vanjsku trgovinu. 1996.
6. E. Kušen, „Zdravstveni turizam“ S. Čorak, V. Mikačić, HRVATSKI TURIZAM plavo bijelo zeleno, Zagreb, Institut za turizam, 2006.
7. G. Ivanišević et al., Knjiga izlaganja na znanstvenom skupu Veli Lošinj 4.-5. rujna 2015. „Zdravstveni i lječilišni turizam“, Zagreb, Akademija medicinskih znanosti Hrvatske, 2015.
8. G. Ivanišević et al., Knjiga izlaganja na znanstvenom skupu Veli Lošinj, 10.-12. rujna 2004. "Zdravstveni turizam, prehrana, kretanje i zaštita okoliša u Hrvatskoj", Zagreb, Akademija medicinskih znanosti Hrvatske, 2004.
9. G. Ivanišević et al., Knjiga izlaganja na znanstvenom skupu Veli Lošinj, 5.-6. rujna 2014., „Potencijali za zdravstveni i lječilišni turizam“, Zagreb, Akademija medicinskih znanosti Hrvatske, 2014.
10. G. Ivanišević et al., Knjiga izlaganja na znanstvenom skupu Veli Lošinj, 7.-9. rujna 2001. "Zdravstveni turizam u Hrvatskoj" ,Zagreb, Akademija medicinskih znanosti Hrvatske, 2001.
11. G. Ivanišević, Prirodne postavke zdravstvenog turizma u Hrvatskoj , Zagreb, Akademija medicinskih znanosti Hrvatske, 2016.

12. Hrvatski lječilišni zbor, Hrvatska - potencijali za zdravstveni i lječilišni turizam, Zagreb, Interprint, 2014.
13. J. Gržinić, I. Škoro, WELLNESS TURIZAM I ODRŽIVA TURISTIČKA POLITIKA koraci za dionike, Pula, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2018.
14. J. Gržinić, Međunarodni turizam, Pula, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2022.
15. J. Gržinić, UVOD U TURIZAM povijest, razvoj, perspektive“, Pula, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2019.
16. M. Bartoluci, N. Čavlek, Turizam i sport – razvojni aspekti, Zagreb, Školska knjiga, 2007.
17. M. Buble, Menadžment, Split, Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet, 2009.
18. M. Dujmović, Kultura turizma, Pula, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, 2014.
19. M. Peršić, Zbornik radova Opatija- promotor zdravstvenog turizma, Opatija, Obrazovanje i znanost u razvoju zdravstvenog turizma Hrvatske, 1996.
20. R. Tomljenović, I. Kunst, Uloga zdravstvenog turizma u jačanju konkurentnosti ruralnih područja RH : rezultati istraživanja, Čakovec, Regionalna razvojna agencija Međimurje – Redea, 2011.
21. S. Geić, J. Geić, A. Čmrlec, Zdravstveni turizam egzistencijalna potreba u suvremenom društvu, Split, Sveučilište u Splitu, 2010.
22. S. Geić, Menadžment selektivnih oblika turizma, Split, Sveučilište u Splitu, 2011.
23. S. Špoljar, Prilog promidžbi zdravstvenog turizma Republike Hrvatske, Zagreb, Acta Turistica, 1994., br.2.
24. T. Madžar, T. Lazibat, J. Mikulić, Mjerenje kvalitete usluga u zdravstvenom turizmu, Zagreb, Poslovna izvrsnost, 2016., Vol. 1, br. 1
25. V. Jadrešić, Janusovo lice turizma- Od masovnog do selektivno-održivog turizma, Zagreb, Plejada, 2010.
26. V. Jadrešić, Turizam u interdisciplinarnoj teoriji i primjeni - zbornik istraživanja, Zagreb, Školska knjiga, 2001.
27. Z. Šipić, M. Zegnal, Ž. Knok, Stanje i mogućnosti zdravstvenog i sportsko-rekreacijskog turizma, Međunarodna konferencija o menadžmentu u turizmu i

sportu - zbornik radova, Sveti Martin na Muri, Međimursko veleučilište u Čakovcu, 2012.

Internet izvori:

1. Institut za turizam: Tomas Hrvatska 2022./2023. Stavovi i potrošnja turista u hrvatskoj u 2022. i 2023. godini - <https://www.htz.hr/sites/default/files/2023-12/TOMAS%20Hrvatska%202022%20-%202023.pdf>
2. Institut za turizam: Tomas ljeta 2017 - Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj- <https://www.htz.hr/sites/default/files/2019-07/Tomas-Ljeta-2017-Stavovi-i-potrosnja-turista-u-Hrvatskoj.pdf>
3. Institut za turizam- Percepcija Hrvatske kao destinacije zdravstvenog turizma na tržištu posrednika – kvalitativno istraživanje, Zagreb, travanj 2018. - https://www.htz.hr/sites/default/files/2019-07/Zdravstveni%20turizam_Percepcija%20Hrvatske_Konacni%20izvjestaj_23_042018_FIN.pdf
4. MINSTARSTVO ZDRAVSTVA- <https://zdravlje.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1297/zdravstveni-turizam/1343>
5. Pravilnik o normativima i standardima za pružanje zdravstvenih usluga u zdravstvenom turizmu - https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_01_3_72.html
6. Research for TRAN Committee -Health tourism in the EU:a general investigation- <file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/health%20tourism%20in%20the%20eu-QA0117633ENN.pdf>
7. Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju Natalan: <https://naftalan.hr/>
8. Terme Sveti Martin- <https://www.termesvetimartin.com/hr/>
9. Thalassoterapia Opatija - <https://www.thalassotherapie-opatija.hr/>
10. Toplice Lipik- Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju- <https://toplice-lipik.hr/>

11. Turistička zajednica grada Lipika- <https://www.tz-lipik.hr/1/clanak/159/kursalon.html>
12. Zbornik radova 1. Kongresa zdravstvenog turizma 2017. - <http://www.lux-promocija.com/static/pdf/Zbornik%20radova%201.%20Kongresa%20zdravstvenog%20turizma.pdf>

Strategije razvoja:

1. Nacionalni program – akcijski plan razvoja zdravstvenog turizma, Ministarstvo Turizma RH, Zagreb, NN 55/2013.
2. Nacionalni program - akcijski plan razvoja zdravstvenog turizma, Ministarstvo turizma, Zagreb, 2014.,
3. Nacionalna strategija razvoja zdravstva, Ministarstvo zdravlja Republike Hrvatske. NN 116/2012.

Ostali izvori:

1. C. Kaspar, From traditional Spa Tourism to Modern Forms of Health Tourism, AIEST, vol. 30. st. Gallen, 1989.
2. K. Johnston, L. Puczkó, M. Smith, S. Ellis, Wellness tourism and medical tourism: where do spas fit? Paper presented at the Global Spa Summit 2011, New York, 2011.
3. T. Hitrec, Zdravstveni turizam - pojmovni i koncepcijski okvir. *Tourism and hospitality management*, 2 (2), 1996., str. 235. <https://doi.org/10.20867/thm>

POPIS TABLICA

Tablica 1. SWOT analiza zdravstvenog turizma u RH.....	23
Tablica 2. Prirodni ljekoviti činitelji.....	49

POPIS SLIKA

Slika 1. Specijalna bolnica Naftalan u Ivanić Gradu.....	52
Slika 2. Thalasso Wellness Centar Opatija.....	54
Slika 3. Kurhotel (hotel Garni).....	58
Slika 4. Kursalon.....	59
Slika 5. 3D prikaz rekonstrukcije hotela Fontana.....	60

SAŽETAK

Zdravstveni turizam u Hrvatskoj predstavlja rastući sektor koji spaja medicinske usluge s bogatom turističkom ponudom. Hrvatska, s dugom tradicijom lječilišnog turizma, povoljnim klimatskim uvjetima i prirodnim bogatstvima, postaje sve popularnija destinacija za zdravstvene turiste iz cijelog svijeta dok kvalificirani medicinski stručnjaci, moderna tehnologija i pristupačne cijene čine Hrvatsku atraktivnom destinacijom za zdravstvene turiste

Zdravstveni turizam donosi značajne ekonomske koristi Hrvatskoj. Povećava se broj turističkih dolazaka, raste potrošnja i otvaraju se nova radna mjesta. Osim ekonomskih koristi, zdravstveni turizam ima i društvene prednosti. Povećava se zdravstvena kultura lokalnog stanovništva, poboljšava se infrastruktura i podiže se kvaliteta zdravstvenih usluga.

Potrebno je osigurati ravnotežu između komercijalnih interesa i socijalne komponente zdravstvenog sustava. Važno je da razvoj zdravstvenog turizma ne ugrozi dostupnost zdravstvene skrbi za lokalno stanovništvo. Također, potrebno je kontinuirano ulagati u infrastrukturu, edukaciju kadra i promociju na međunarodnom tržištu.

Zdravstveni turizam u Hrvatskoj ima veliki potencijal za daljnji rast i razvoj. Kvalitetne medicinske usluge, prirodne ljepote i bogata kulturna baština čine Hrvatsku privlačnom destinacijom za zdravstvene turiste. Uz odgovarajuće planiranje i ulaganje, Hrvatska može postati vodeća destinacija za zdravstveni turizam, nudeći cjelovito iskustvo koje spaja liječenje, odmor i rekreaciju.

Ključne riječi: zdravstveni turizam, prirodna bogatstva, destinacija

SUMMARY

Health tourism in Croatia is a growing sector that combines medical services with a rich tourist offer. Croatia, with its long tradition of medical tourism, favorable climatic conditions and natural resources, is becoming an increasingly popular destination for health tourists from all over the world, while qualified medical professionals, modern technology and affordable prices make Croatia an attractive destination for health tourists

Health tourism brings significant economic benefits to Croatia. The number of tourist arrivals is increasing, consumption is growing and new jobs are being created. In addition to economic benefits, health tourism also has social benefits. The health culture of the local population is increasing, the infrastructure is improving and the quality of health services is being raised.

It is necessary to ensure a balance between commercial interests and the social component of the health care system. It is important that the development of health tourism does not threaten the availability of health care for the local population. Also, it is necessary to continuously invest in infrastructure, staff education and promotion on the international market.

Health tourism in Croatia has great potential for further growth and development. Quality medical services, natural beauty and rich cultural heritage make Croatia an attractive destination for health tourists. With proper planning and investment, Croatia can become a leading destination for health tourism, offering a complete experience that combines treatment, rest and recreation.

Keywords: health tourism, natural resources, destination